

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії та менеджменту туризму

**ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ТУРИСТИЧНОГО ІМІДЖУ
РІДНОГО КРАЮ (НА ПРИКЛАДІ ПУТИЛЬСЬКОЇ, УСТЬ-
ПУТИЛЬСЬКОЇ, СЕЛЯТИНСЬКОЇ ОТГ) ДЛЯ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ
ЙОГО НА ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ**

**Дипломна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:

здобувачка 2 курсу 619 групи
спеціальності 242 «Туризм»

Тонієвич Тетяна Валентинівна

Керівник: кандидат географічних наук,
доцент

Круль Галина Ярославівна

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри №____

від «__» _____ 2023 р.

Зав. кафедри _____ д. геогр. н., доцент Король О. Д.

Чернівці – 2023

Анотація

Здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня 2-го курсу Тонієвич Т.В. «Формування позитивного туристичного іміджу рідного краю (на прикладі Путильської, Усть-Путильської, Селятинської ОТГ) для популяризації його на туристичному ринку». 242 «Туризм», Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

В роботі досліджено формування туристичного іміджу Путильської, Усть-Путильської та Селятинської ОТГ для популяризації на туристичному ринку України. Розкрито сутність поняття «імідж», «туристичний імідж» та визначено чинники його формування. Досліджено рекреаційно-туристичний потенціал регіону. Проаналізовано сильні та слабкі сторони, можливості та загрози регіону дослідження. Розроблено тур вихідного дня. Проаналізовано перспективи привабливості туру серед туристів, обґрунтовано інтеграцію краю до розробленого туру. Наведено низку заходів популяризації регіону дослідження.

Ключові слова: імідж, туристичний імідж, іміджеві чинники, туристичний потенціал, етнокультурна спадщина, тур вихідного дня.

Abstract

Applicant for higher education of the second (master's) level of the 2nd year Tonievich T.V. "Formation of a positive tourist image of her native land (on the example of Putila, Ust-Putila, Selyatinsky AH) to popularize it in the tourism market." 242 "Tourism," Chernivtsi National University named after Yuri Fedkovich, Chernivtsi, 2023.

The work explores the formation of the tourist image of the Putila, Ust-Putila and Selyatyn AHs to popularize the tourist market of Ukraine. The essence of the concept of "image," "tourist image" is disclosed and the factors of its formation are determined. The recreational and tourist potential of the region is investigated. Strengths and weaknesses, opportunities and threats of the research region are analyzed. Developed weekend tour. The prospects for the attractiveness of the tour among tourists are analyzed, the integration of the region into the developed tour is justified. A number of measures for popularizing the research region are presented.

Key words: image, tourist image, image factors, tourist potential, ethnocultural heritage, weekend tour.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Т. В. Тонієвич

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ІМІДЖУ ТЕРИТОРІЇ	7
1.1 Поняття туристичного іміджу території.....	7
1.2 Чинники, що впливають на формування туристичного іміджу.....	11
1.3 Методологія дослідження формування туристичного іміджу.....	16
РОЗДІЛ 2. ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ	19
2.1. Путильська, Усть-Путильська, Селятинська ОТГ як цілісна рекреаційно-туристична територія та її можливості у туристичному розвитку.....	19
2.2. Природно-рекреаційні ресурси регіону.....	19
2.2.1 Особливості рельєфу як основа розвитку туризму.....	20
2.2.2 Клімат регіону як важливий показник розвитку туризму.....	24
2.2.3 Водні ресурси.....	25
2.2.4 Флора і фауна для потреб туристичної галузі.....	27
РОЗДІЛ 3. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ СПАДОК РЕГІОНУ ЯК ТУРИСТИЧНИЙ РЕСУРС	30
3.1. Історичний аспект регіону у контексті туризму.....	30
3.2. Історико-культурні ресурси.....	35
3.2.1 Сакральні пам'ятки.....	36
3.2.2 Музеї регіону.....	39
3.3. Гуцульська етнокультурна спадщина як один з рушіїв розвитку туризму.....	41
3.4. SWOT – аналіз регіону дослідження (Путильська, Усть-Путильська та Селятинська ОТГ)	46
РОЗДІЛ 4. РОЗРОБКА ВЛАСНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ	52
4.1. Розробка туру вихідного дня як способу популяризації рідного краю на туристичному ринку України.....	52
4.2. Калькуляція туру «Скарби Путильщини: магія карпатських вершин»..	56
4.3. Проблеми та перспективи розвитку туристичної сфери в регіоні дослідження.....	58
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

Проблеми розвитку соціально-економічних аспектів в регіонах стають однією з найважливіших та невідкладних задач для України. При цьому існуючі розбіжності в економічному, соціальному та політичному розвитку регіонів України пояснюються не лише особливостями їх географічного розташування, а головним чином – неефективним використанням їх власних ресурсів. Найефективнішим способом вирішення цієї ситуації є сприяння самоідентифікації регіону, тобто визначення тих унікальних особливостей, що роблять його відмінним від інших територій.

А туризм є галуззю економіки, яка, при порівняно невеликих капіталовкладеннях, дозволяє ефективно використовувати ті унікальні особливості, якими можуть виступати ресурси історико-культурної і природної спадщини. Природні та історико-культурні ресурси для розвитку туризму у регіоні дослідження залишаються практично невикористаними, хоча їх важливість для активного просування регіону на туристичний ринок України важко переоцінити.

У сучасному світі розвитку технологій та глобалізації активно зростає конкуренція між територіями за привертання уваги туристів. Одним із ключових чинників, що визначає привабливість регіону, є його імідж. Сприятливий імідж відіграє важливу роль у формуванні туристичного простору та привабленні потенційних відвідувачів. При цьому туризм тут виступає як основний механізм сприяння інвестиційним, соціокультурним та іншим інтересам території, що забезпечує популяризацію унікальної природної та культурної спадщини регіону і сприяє формуванню ексклюзивності краю.

Зважаючи на це, пріоритетними завданнями, які впливають на темпи соціально-економічного розвитку та загальну конкурентоспроможність території у довгостроковій перспективі, є формування привабливого туристичного іміджу і розвиток туризму на цій основі. В сучасному світі

туристичний імідж територій стає вагомим ресурсом і однією з ключових складових конкурентоспроможності регіону, міста чи країни.

Необхідність формування привабливого туристичного іміджу рідного краю для популяризації його на туристичному ринку України **обумовлюють актуальність теми магістерської роботи.**

Мета магістерської роботи – дослідити туристичний потенціал регіону дослідження, сформуванню позитивний імідж території, представити власний тур продукт.

Відповідно до мети було сформульовано **завдання магістерської роботи:**

- розкрити суть поняття «туристичний імідж», визначити основні чинники, що впливають на формування туристичного іміджу регіону, дослідити методи аналізу туристичного іміджу;

- розкрити природно-рекреаційний потенціал території, що слугуватиме основою для створення туру вихідного дня;

- дослідити історико-культурні ресурси;

- проаналізувати сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози регіону дослідження;

- розробити власний варіант туру та описати його складові.

- проаналізувати перспективи привабливості його серед туристів та обґрунтувати інтеграцію краю до розробленого туру;

- проаналізувати стан і заходи щодо популяризації регіону дослідження як привабливого туристичного напрямку.

Об'єктом дослідження виступають Путильська, Усть-Путильська, Селятинська ОТГ як рекреаційно-туристичний регіон та його ресурси.

Предметом дослідження слугує розробка туру вихідного дня на основі існуючого рекреаційно-туристичного потенціалу.

При написанні магістерської роботи використані такі **методи дослідження:** аналізу інформації, узагальнення, метод порівняння, описовий

метод, отримання загального висновку, виходячи з опису його складових, історичний метод.

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг роботи складає 70 сторінок тексту. Список використаних джерел включає 43 найменувань.

Перший розділ даної роботи присвячений теоретичним основам дослідження. Представлені основні поняття та терміни, які зустрічаються у роботі. Також у третьому параграфі даного розділу представлена методологія дослідження.

Другий розділ розкриває природно-рекреаційний потенціал регіону дослідження, який слугує основою для створення власного туристичного продукту.

У третьому розділі розглянуто історичний спадок краю. В розділі представлені історія регіону, наявні історико-культурні ресурси та його етнокультурні особливості.

У четвертому розділі представлено власний варіант туру вихідного дня. Проаналізовано проблеми та перспективи розвитку туристичної сфери в регіоні дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ІМІДЖУ ТЕРИТОРІЇ

1.1 Поняття туристичного іміджу території

Туризм – сфера послуг, в якій продукт є нематеріальним за своєю природою та вразливим до впливу зовнішніх ризиків і загроз, таких як злочинність, соціально-політична нестабільність, стихійні природні катастрофи і епідемії. Такі чинники впливають на створення іміджу туристичних напрямків і на сприйняття їх потенційними туристами.

Таким чином, у сфері туризму важливе значення має належний імідж, оскільки туристичну послугу неможливо продемонструвати потенційним клієнтам так, як це можна зробити, наприклад, з товарним знаком. Лише наявність позитивного іміджу країни чи конкретних територій гарантує привертання уваги великої кількості туристів та обирання ними цих місць для подорожей.

Позитивний імідж регіону – це не щось розкішне або тимчасове, а скоріше важливий та стійкий атрибут. У сучасному інформаційному суспільстві, де всеосяжна глобалізація, це стає життєво важливим. Привабливість регіону, яка включає соціально-економічний, культурно-історичний, інвестиційний та туристичний аспекти, не виникає випадково, а визначається мудро сформованим іміджем.

Термін "імідж" виник з англійського слова "image", яке, в свою чергу походить від латинського "imago". В англійській мові це слово має принаймні п'ять різних значень, таких як "образ", "статуя (ідол)", "подібність", "метафора", "ікона". Проте, в основному воно застосовується у значенні "образ".

У даний час не існує єдиного загально визнаного визначення поняття "імідж регіону", але існують деякі спроби в цьому напрямі.

Зокрема, Котлер Ф. визначає імідж регіону як спрощене узагальнення великої кількості асоціацій, уявлень і шматків інформації про конкретне місце.

Мілман А. і Пізам А. визначають імідж як враження, що виникає від місця, продукту або досвіду, яке може бути як візуальним, так і ментальним, і яке розповсюджується серед широкої громадськості [43].

Визначення Дж. Ф. Джоунса вказує на те, що імідж представляє собою сукупність асоціацій та інформації, пов'язаної з конкретним місцем [41].

Так, видатний український науковець та професор Інституту регіональних досліджень НАН України П. Беленький розглядає імідж як сукупність вражень про регіон, які формуються у свідомості споживачів (мешканців, інвесторів, туристів та ін.) і визначають його становище на ринку, тобто рейтинг серед інших регіонів. З його погляду, імідж регіону є «тим ресурсом, що дає змогу вирізнятися на тлі інших регіонів, забезпечуючи приплив грошових ресурсів у вигляді інвестиційних, туристичних та міграційних потоків, впливаючи на продуктивність ведення господарства, тобто підвищує конкурентність регіону» [2].

Згідно з визначенням UNWTO, імідж території – це сукупність емоційних та раціональних уявлень, що витікають з зіставлення всіх ознак території, власного досвіду та чуток, які впливають на створення певного образу [38].

Це формулювання є базовим у наукових дослідженнях багатьох вчених. Воно охоплює складний характер визначення "імідж регіону", однак фокусується на об'єкті (території) і не враховує аспекти маркетингового формування іміджу.

Але, туристи та споживачі сприймають регіон згідно з образом, який сформувався у їхній свідомості. Цей образ, як правило, визначається впливом різних чинників, таких як географічне розташування, історія, культура, соціально-економічний розвиток, інформація у ЗМІ, а також відгуки та рекомендації від родичів і знайомих.

Під поняттям "імідж" слід розуміти уявлення, що сформувалося в індивідуальній та масовій свідомості про конкретний регіон. Так як, імідж регіону є категорією, що визначає відношення до нього, він має потенціал

впливати на поведінку інших учасників загальнонаціонального комунікаційного процесу [13]. Формування іміджу регіону повинно включати докладний та різноаспектний опис території, який враховує те, як цей регіон має бути сприйнятий та побачений цільовою аудиторією.

Зараз активно використовуються й такі терміни, як географічний образ і туристичний імідж території, незважаючи на те, що іноді їх вважають схожими та використовують як синоніми, вони мають свої особливості. Але відмінно від географічного образу, який зазвичай відтворює характерні, іноді навіть типові риси країни, туристичний імідж фокусується на її унікальних особливостях або цікавих об'єктах, що приваблюють саме туристів. Внаслідок уявлення, образи формуються не щодо всієї території (регіону чи країни) в цілому, але лише про її окремі частини. Як наслідок, такі складні територіальні системи, як регіони або країни, зводяться до кількох окремих територіальних елементів (зазвичай це міста чи історичні центри, рідше - найбільш значущі пам'ятки).

Інша розбіжність полягає у необхідності активного популяризування туристичного іміджу в сучасному інформаційному просторі. Згідно із принципами маркетингу дестинацій, території, подібно до компаній, продають асортимент продуктів і послуг, серед яких можуть бути і туристичні об'єкти, інвестиційні можливості, місцеві послуги та ін. За допомогою спеціально спрямованих інформаційно-реklamних заходів можна штучно формувати привабливість територій, впливаючи на їхнє сприйняття та імідж [42].

Таким чином, **туристичний імідж території** - відносно стійка сукупність емоційних переживань, раціональних уявлень, що відтворюються в масовій і індивідуальній свідомості, переконань і відчуттів людей, які виникають з приводу особливостей території, складаються на основі всієї інформації, отриманої про регіон з різних джерел, а також власного досвіду і вражень.

Важливо враховувати подвійний характер туристичного іміджу. З одного боку, він має повністю об'єктивний характер, оскільки він ґрунтується

на конкретних індивідуальних рисах і особливостях території, таких як її географічне положення, природно-кліматичні умови, історико-культурні та природні ресурси і т.д. З іншого боку, важливо враховувати, що у формуванні іміджу важливу роль відіграють суб'єктивні фактори, особливо ті, які пов'язані із психологічними особливостями окремої особистості та цільовою аудиторією, на яку він орієнтований. Ці аспекти включають систему потреб, інтересів та ідеалів, емоційні характеристики особистості, її світогляд, життєвий досвід та інші схожі фактори [1].

Узагальнюючи аналіз наукової літератури, можна прийти до висновку, що поняття "туристичний імідж регіону" та "імідж регіону" з точки зору їх сутності та комплексного розуміння є однорідними визначеннями. Однак, туристичний імідж регіону уточнює і визначає певну сферу впливу, обмежуючи її до більш конкретної цільової аудиторії та акцентуючи увагу на характеристиках території, які мають важливість для цієї певної цільової групи.

Імідж будь-якої території є змінним, і уявлення про неї можуть зазнавати змін, особливо під впливом політичних та економічних факторів. Війни, природні катастрофи та техногенні аварії суттєво погіршують імідж регіону та закріплюють в уявленні споживача стійкі негативні стереотипи.

Необхідність формування привабливого туристичного іміджу та посилення елементів його впізнаваності для кожного регіону є очевидною. Адже, це сприяє привертанню уваги до конкретного регіону, дозволяє ефективно захищати його інтереси, покращувати інвестиційний клімат, забезпечує отримання додаткових ресурсів для розвитку місцевої економіки та збереження історико-культурної спадщини.

Отже, туристичний імідж регіону дослідження може складатись під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів, які на різних етапах формування іміджу поступово змінюватимуться. Туристичний образ регіону завжди вплетений в деякий історичний контекст і соціальну ситуацію. Він не може бути поза нацією, менталітетом, світоглядом. Кожна епоха породжує своє

особливе сприйняття оточуючого середовища, зміна епох створює, мінливий туристичний імідж регіону. Завдяки поєднанню окремих частин складається цілісний і разом з тим багатолікий туристичний імідж всього регіону.

1.2 Чинники, що впливають на формування туристичного іміджу

Для формування та управління іміджем регіону необхідно систематично визначити, ретельно проаналізувати і об'єктивно оцінити поточний стан чинників, які впливають на створення привабливого туристичного іміджу. Давайте дослідимо різні підходи до категоризації цих факторів, які згадуються в сучасній літературі.

Згідно з дослідженнями вчених та дослідників України і зарубіжних країн формування іміджу регіону залежить від різних впливових факторів, серед яких: економічний розвиток регіону, рівень життя та його якість, стабільність у сфері політики та економіки, інноваційна та підприємницька активність, наявність та доступність виробничих ресурсів, а також потенційних галузей розвитку. Ці фактори класифікують як соціально-економічні та політичні фактори на рівні регіону.

Польська науковиця В. Кужняр [20] підкреслює важливість орієнтованості маркетингової стратегії регіону та заходів, проведених в цьому контексті. Досліджуючи загальні та конкретні аспекти, які впливають на формування іміджу території, вона виділяє наступні групи факторів:

- загальні (політика регіону щодо організації заходів, системи презентації та ідентифікації території, а також система комунікацій);
- специфічні (людський потенціал (в даному контексті особистості, життєдіяльність яких зв'язана з регіоном), архітектурні особливості, наукові та релігійні аспекти, природні ресурси, спорт, візуальні види мистецтва, а також одиночні та періодичні події, які відбуваються у регіоні, тощо).

На думку В.Кужняр, основний вплив на формування іміджу території мають: природні атракції, культурна спадщина, місцеві обряди та традиції,

діяльність місцевої влади, рівень розвитку інфраструктури, розважально-гастрономічний продукт [20].

Науковці Ємельянова Н.О. та Чугунова О.О. визначають основні категорії факторів:

- психофізичні – комфорт у фізичному та емоційному плані та забезпечення безпеки навколишнього середовища для відпочинку;
- репутаційні (іміджеві) – рівень престижності відпочинку в регіоні;
- соціальні – стабільність в регіоні, відношення місцевого населення;
- культурно-естетичні – ступінь історико-культурного потенціалу, інформаційна насиченість, пізнавальність екскурсійних маршрутів;
- економічні – відображають рівень туристичних витрат, вартість основних та допоміжних послуг, відповідність вартості та якості [10].

У наведених дослідженнях були представлені фактори, які є справді вагомими і впливовими, проте, на нашу думку, були враховані не всі сфери бізнесу та пов'язані з формуванням туристичного іміджу регіону, охоплені не всі цільові аудиторії.

Останні два дослідження зосереджувалися на потенційних туристах, які відвідають регіон. Проте ця група становить лише частину цільової аудиторії, яку слід враховувати, включаючи місцевих мешканців, підприємців, інвесторів і інших учасників.

При розгляді факторів, які впливають на створення туристичного іміджу регіону, важливо взяти до уваги дослідження відомих іноземних вчених і розглянути напрацювання західноєвропейської наукової спільноти.

Імідж та конкурентоспроможність регіону – це два поняття, які нероздільно пов'язані між собою.

Створення привабливого туристичного іміджу істотно сприяє підвищенню конкурентоспроможності території, підкреслюючи її унікальні особливості та приваблюючи до регіону різні групи туристів з різними інтересами. Важливо розуміти, що висока конкурентоспроможність неможлива без ефективного та широко відомого іміджу.

У сучасних умовах питання щодо конкурентоспроможності регіонів привертають увагу та все частіше зростають в обранні для наукових досліджень.

Так, щороку складається рейтинг, який оцінює конкурентоспроможність країн у галузі подорожей та туризму (Travel & Tourism Competitiveness Index – ТТСІ). Цей рейтинг був створений спеціалістами Всесвітнього економічного форуму у Давосі спільно з Всесвітньою туристичною організацією. До показників оцінки конкурентоспроможності, які ми можемо розглянути як чинники впливу на формування привабливого іміджу регіону, відносять:

- рівень розвитку туристичної інфраструктури;
- правове забезпечення;
- політична стабільність;
- комфортність ведення бізнесу;
- участь держави в розвитку туристичної галузі;
- туристична привабливість;
- безпека в регіоні та країні в цілому;
- природний та людський потенціал [39].

Інший підхід до визначення чинників, що впливають на формування іміджу дестинації запропонував Дж.І. Кроуч [40]. Дослідник виділяє такі групи іміджевих факторів:

1. Основні ресурси та чинники: фундаментальні компоненти, які складають туристичний імідж регіону, мотиви, які залучають основні групи туристів в конкретний регіон.

2. Підтримуючі чинники та ресурси: трампліном для розвитку туризму в регіоні є база, яка сприяє розкриттю туристичного потенціалу даної території, особливо в першій групі.

3. Регіональна політика планування та розвитку: спрямованість та стратегічне керівництво у галузі економіки, соціальної сфери та інших сфер життєдіяльності регіону в цілому.

4. Менеджмент дестинації: дії адміністрації регіону, які втілюють регіональну стратегію і свідчать про готовність керівництва до конкретних заходів.

5. Специфічні чинники, що визначають потенціал та рамки формування іміджу території, чинники, що не ввійшли в попередні чотири категорії. Можуть мати значущий вплив на процес створення іміджу або, навпаки, залишатися поза увагою, і при цьому оцінити їх внесок є досить важкою задачею.

На наш погляд, найбільш повними та комплексними були фактори представлені в дослідженні спеціалістами Всесвітнього економічного форуму у Давосі спільно з Всесвітньою туристичною організацією, але вони загального характеру та не мають чітко вираженої туристичної спрямованості іміджу регіону. Тому вони також вимагають додаткового уточнення, розширення і пояснення.

Враховуючи регіон та його туристичний потенціал як окремий туристичний продукт, важливо відзначити, що він є частиною країни, і їх розгляд як окремих елементів неможливий. Таким чином, на нашу думку, найширший підхід до визначення чинників запропонував канд.екон.наук Стельмах О. А. Він виділяє зовнішні (макро), які визначаються рівнем країни, і внутрішні фактори (мікро) на рівні регіону (див. таблицю 1.1).

Таблиця 1.1

Чинники, що впливають на туристичний імідж регіону [32]

№ з/п	Чинник	Характеристика
<i>I. Зовнішні чинники/ чинники макросередовища</i>		
1	Іміджевий	Загальнений імідж країни, комплекс уявлень і думок про неї, враховуючи основні сфери її життєдіяльності.
2	Історико-географічний	Географічні та часові аспекти країни, її місце на карті світу та роль у світових історичних подіях.
3	Політичний	Загальна політична ситуація в країні та її стратегічні напрями розвитку, а також підходи до сприяння розвитку туристичної галузі.

4	Економічний	Економічний стан країни, загальний рівень доходу населення, рівень цін та податкова система.
5	Міжнародні відносини	Типові зв'язки країни з її сусідами та іншими націями, участь у міжнародних організаціях, подіях і т. д.
6	Соціальний або соціокультурний	Менталітет населення, рівень та якість життя, традиції та звичаї, а також гастрономічні переваги.
<i>II. Внутрішні чинники/ регіональні чинники / чинники мікросередовища</i>		
1	Рекреаційно-туристичний потенціал	Сукупність туристичних ресурсів (природних, культурно-історичних), здатних привертати увагу цільової аудиторії.
2	Туристична інфраструктура	Об'єкти, що відкривають доступ до використання природно-рекреаційного потенціалу у даному регіоні.
3	Спеціалізація регіону	Ті сфери діяльності регіону, які визначено як перспективні та пріоритетні для розвитку регіону, де акцентується увага місцевої влади та фінансового капіталу.
4	Рівень відкритості регіону	Комплексний фактор, який визначає гостинність та відкритість місцевого населення, прозорість політики, доступність до основних ринків у сфері туризму, а також інвестиційний та інноваційний клімат.
5	Соціальний фактор	Сукупність психофізичних та соціально-економічних характеристик мешканців регіону, включаючи їх менталітет, рівень та якість життя, загальний освітній рівень, умови проживання та ставлення до туристів. Також враховується характеристика трудових ресурсів, які забезпечують функціонування туристичної інфраструктури.
6	Рівень та якість управління	Цей фактор об'єднує значення особистості, таких як представники влади, що висловлюють інтереси регіону на різних рівнях, і управлінські рішення, які приймає адміністрація регіону у сферах маркетингу, менеджменту, розподілу бюджету тощо
7	Фактор безпеки	На різних рівнях та сферах діяльності, починаючи з особистої безпеки, безпеки ведення бізнесу, політичною стабільністю в регіоні
8	Емоційна складова	Фактор, який формує загальне враження від регіону, включає в себе настрій, атмосферу, наявність розважального продукту та здатність задовольнити потреби туриста та відповідати його емоційним очікуванням.

Цей підхід акцентує увагу на маркетинговому аспекті досліджуваного питання, в якому туристичний регіон виокремлено в туристичну пропозицію країни та розглядається як самостійний туристичний продукт.

Важливим аспектом є спрямованість представлених чинників на різноманітну аудиторію, яка включає як потенційних туристів, так і тутешніх жителів, інвесторів та підприємців. Тому в реалізації цього підходу, класифікація факторів, масштаб оцінки і вагомість кожного з них буде варіюватися залежно від цільової аудиторії, на яку спрямований імідж регіону.

1.3 Методологія дослідження формування туристичного іміджу

Туристичний імідж країни є комплексним поняттям, що включає в себе різноманітні складові і формується під впливом різних чинників. Це вимагає застосування комплексного підходу та використання різноманітних методів для його аналізу. Враховуючи раніше досліджені чинники, що впливають на формування іміджу туристичної території, можна визначити методи, які є необхідними для подальшого аналізу. Таким чином, доцільно буде застосовувати історичний та описовий методи, узагальнення та систематизації, синтезу та комбінування частин туристичного маршруту, а також індукції та дедукції. Додатково, можливе використання творчого методу.

Застосування цих методів є доречним, переважно під час визначення ключових характеристик і переваг, які можна використати для формування позитивного іміджу регіону. Наприклад, на етапі дослідження туристично-рекреаційного потенціалу регіону доцільним буде використання саме описового та історичного методів. Під час визначення цільової аудиторії можливо застосувати методи статистичного аналізу та опитувань. Для створення власного туристичного продукту – творчий метод.

Ще одним корисним підходом до аналізу іміджу країни може бути використання SWOT-аналізу. SWOT – аббревіатура: Strengths – сильні сторони,

Weaknesses – слабкі сторони, Opportunities – сприятливі можливості, Threats — загрози. Цей універсальний метод особливо ефективний при визначенні туристичного іміджу регіону та оцінці його переваг і недоліків.

При аналізі слабких сторін можна використовувати питання, такі як: в яких сферах існують недоліки чи дефіцит ресурсів? Що можна покращити? Які негативні аспекти відзначають потенційні відвідувачі?

При визначенні переваг іміджу регіону дослідження, необхідно відповісти на такі питання: які унікальні риси та ресурси є характерними для регіону? Які основні конкурентні переваги він має? Як потенційні туристи та громадяни держави розглядають переваги цього регіону?

Також, для визначення потенційних можливостей можна використовувати такі питання: які перспективи відкриті для регіону? Якими сучасними тенденціями можна скористатися? Як можна використати свої сильні сторони для створення нових можливостей?

Для визначення основних загроз іміджу регіону можна використати такі запитання: які потенційні фактори можуть негативно вплинути на імідж території? Якими вагомими перевагами володіють інші території? Які загрози виникають зі слабкостей існуючого іміджу?

Таким чином, кожен із наведених методів відрізняється у своєму застосуванні і є важливим у застосуванні на різних етапах аналізу й формування іміджу туристичних напрямків.

Висновки до розділу 1

Отже, на нашу думку найдоречнішим є визначення «туристичного іміджу» Всесвітньою туристичною організацією (ВТО) - це сукупність емоційних та раціональних уявлень, що витікають з зіставлення всіх ознак території, власного досвіду та чуток, які впливають на створення певного образу.

Якщо сформулювати нами просто і дуже коротко, що таке імідж і навіщо він потрібен регіону, то виходить, що правильно створений імідж, тільки при

одній згадці назви регіону, викликає у туристів бажання терміново відвідати цю територію, а у інвесторів вкладати туди гроші у розвиток бізнесу.

Щодо чинників, що впливають на формування туристичного іміджу, на нашу думку, найширший підхід до визначення чинників запропонував канд.екон.наук Стельмах О. А. Він виділяє зовнішні (макро), які визначаються рівнем країни, і внутрішні фактори (мікро) на рівні регіону. Таким чином, враховуючи регіон та його туристичний потенціал як окремий туристичний продукт, важливо відзначити, що він є частиною країни, і їх розгляд як окремих елементів неможливий. Цей підхід акцентує увагу на тому, що туристичний регіон виокремлений в туристичну пропозицію країни та розглядається як самостійний туристичний продукт.

Також, при формуванні туристичного іміджу регіону застосовуються історичний та описовий методи, узагальнення та систематизації, індукції та дедукції, статистичного аналізу та опитувань, синтезу та комбінування частин туристичного маршруту, метод SWOT-аналізу, а також творчий метод.

РОЗДІЛ 2

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

2.1 Путильська, Усть-Путильська, Селятинська ОТГ як цілісна рекреаційно-туристична територія та її можливості у туристичному розвитку

Путильська, Усть-Путильська, Селятинська ОТГ є частиною Гуцульського краю, де можна насолоджуватися неперевершеними карпатськими пейзажами з унікальними гірськими вершинами, кичерами, які вкриті смерековими лісами, і специфічними гірськими ландшафтами на поверхні землі, які завжди захоплювали увагу місцевого народу і надихали на створення легенд, пісень, переказів і розповідей. Це особливий край, щедрий на гостинність і людську доброту, багатий на історичні пам'ятки та природно-заповідні місця.

Даний регіон дослідження розташовується в зоні Буковинських Карпат у південно-західній частині Чернівецької області. Його територія охоплює 8,4 тис. кв. км. На півдні він межує з Румунією, на заході прилягає до Верховинського та Косівського районів Івано-Франківської області, а на півночі і північному сході — з Вижницьким районом Чернівецької області. Відстань від Путили до обласного центру, міста Чернівці, складає 120 кілометрів [29].

Територія має безпосередній зв'язок із сусідньою Румунією завдяки двом пропускним пунктам, один із яких незабаром стане доступним для легкового транспорту.

2.2 Природно-рекреаційні ресурси регіону

Завдяки своєму географічному розташуванню, даний регіон має значні природні ресурси для рекреації. Серед цих ресурсів можна виділити природні об'єкти, які вже використовуються або мають потенціал для відпочинку, туризму та оздоровлення населення.

Зважаючи на те, що дана територія знаходиться в зоні відносного кліматичного комфорту, в її межах є зони, які сприятливі для розвитку різних видів рекреаційної діяльності.

Путильська, Усть-Путильська та Селятинська ОТГ щедро обдаровані природними ресурсами, які з кожним роком все більше використовуються для розвитку туризму (див. таблицю 2.1). Подорожуючи гірськими стежками, варто відвідати природні пам'ятки, гідрологічні та геологічні об'єкти, а також заповідні урочища, такі як "Білий потік" - комплексна пам'ятка природи, резерват арніки гірської, яка є цінною лікарською рослиною, "Жупани" – унікальне урочище, печера та скеля Довбуша – геологічна пам'ятка природи.

Таблиця 2.1

Перелік природних туристично-привабливих місць регіону [27]

№ п/п	Найменування	Місцезнаходження
1	Смугарські водоспади	с. Розтоки
2	Кам'яна Багачка	с. Усть-Путила
3	Водоспад «Кізі»	с. Бісків
4	Камінь Жаба	с. Мариничі
5	Водоспад «Гук» на річці Сучава	с. Шепіт
6.	Печера, в якій перебував Олекса Довбуш з опришками	с. Підзахаричі
7.	Гірське озеро «Буковинське око»	с.Верхній Ялівець

Головною складовою рекреаційного потенціалу Путильщини є природне розмаїття. Серед ключових природних ресурсів для розвитку туристичної галузі, можна виділити:

2.2.1 Особливості рельєфу як важливий фактор для розвитку туризму

Одним з ключових природних ресурсів, який робить цей регіон привабливим для туризму, є його **рельєф**. За характером рельєфу більшість території Путильщини — гірська частина, розташована на крайньому південному заході області. Північна і північно-східна частина регіону розташована в межах Покутсько-Буковинських Карпат, центральну частину від північного заходу до південного сходу перетинає Верховинсько-

Путильське низькогір'я, а в південній та південно-західній частині розкинулись хребти Яловичорських гір.

Хребет Яровець з вершиною Яровиця відкриває ланцюг гірських хребтів Путильщини. **Яровиця** — гора в Яловичорських горах. Розташована у південній частині Путильського району Чернівецької області, на південний захід від села Верхній Яловець. Висота гори становить 1574,4 метри. Гора має овальну форму і простягається від сходу до північного заходу, де з'єднується з іншими вершинами хребта Яровець через полого перемичку. Гора складається в основному з флішу, де переважають пісковики. Північні та південні схили гори дуже круті. Вершина і привершинна частина незаліснена. Місцеві жителі називають її Піп Іван. Її вершина увінчана 3-х метровим металевим хрестом, має овальну форму і простягається зі сходу на північний захід, де пологою перемичкою з'єднується з іншими вершинами хребта Яровець [25].

Гора покрита ялиновими лісами, а вище них росте криволісся із сосни гірської (жерепу) та ялівцю сибірського. Вершина і привершинна частина не мають лісового покриву і представляють собою полонини - округлі безлісі вершини, які вкриті субальпійськими луками. У привершинній частині гори зустрічаються цілі галявини цілющої арніки. Взимку гора Яровиця є лавинонебезпечною місцевістю і практично непрохідною для автотранспорту.

Яровиця – це найвища гора на Буковині, яка привертає численних туристів з усіх куточків нашої країни завдяки чарівним пейзажам, чистому повітрю та крутим підйомам і спускам. Біля підніжжя вершини встановлені пам'ятний хрест і меморіальна табличка на честь 80-ліття Буковинського віча. Гора Яровиця прилягає до інших вершин хребта Яровець у північно-західному напрямку [25].

На південь від гори Яровиця простягається хребет Томнатикул з найвищою своєю вершиною - Томнатик. Гора Томнатик розташована в українських Карпатах, в масиві Яловичорських гір, на північний схід від села Сарата та на північний захід від перевалу Семенчук. Її висота гори становить 1565,3 м. Вершина гори незаліснена, а схили відзначаються помірною

крутизною; підніжжя гори вкрите лісом. З гори відкриваються захоплюючі краєвиди – видно вершини Румунських гір [25].

На вершині гори Томнатик розташована колишня військова база радянської ППО з назвою "Памір," яка діяла в період з 1950 по 1995 роки. Ця радіолокаційна військова станція була створена в колишньому СРСР з метою точного визначення кута та висоти цілей в небі. У найбільшому з куполів наразі можна знайти радіолокаційну антену "П-14 Лена", яка є залишком минулого. Півстоліття тому ця антена представляла собою справжнє технічне диво і була об'єктом суворої конфіденційності. Навіть зараз принцип роботи самої радіолокаційної станції залишається, офіційно, державною таємницею. До нашого часу тут збереглися: казарма військової частини і залишки різних інженерних споруд. Проте найбільш вражаючими є величезні білосніжні куполи колишніх радарів, які здавалося б, нагадують гігантські м'ячі, розташовані на вершині гори, або навіть схожі на космічну станцію прибульців з інших планет. Аналогічні об'єкти були розташовані на вершині гори Стій поблизу Сваляви в Закарпатті, але останній білосніжний купол був зруйнований ще на початку XXI ст. [25]

Більшість території гори Томнатик, а також всього хребта Яroveць, розташована в зоні субальпійських луків і вкрита чагарниками і травами, які мають назву полонини. Науковці вважають, що рослини цього високогір'я є екологічно найчистішими в Європі. Це може пояснюватися тим, що з давніх часів місцеві жителі - гуцули займаються у цьому районі відгінно-пасовищним господарством, а саме: влітку тут випасають великі табуни коней, отари овець, стада корів. На думку експертів, ця місцевість має значний потенціал для розвитку рекреаційної та туристичної сфери, а також для відродження традиційних гуцульських господарських практик.

У межах субмеридіального пасма Чорний Діл-Жупани знаходиться цінний об'єкт природоохоронного значення - комплексна природна пам'ятка під назвою "Жупани". Цей об'єкт представляє собою прекрасну вапнякову скелю, розташовану на висоті 1451,2 м н.р.м., в околицях сінокісних лук на

кордоні з Румунією. Ця прекрасна місцевість має площу 2 га. А Чорний Діл є гірським хребтом з вражаючими обривистими скелями, вапняковими печерами і унікальною рослинністю [25].

Однією з найбільших вершин хребта Чорний Діл є **гора Великий Камінь**. Ця гора має скелясті відкриті утворення, які сформувалися через вихід і накопичення карбонатів на поверхні землі. Саме пік цієї вершини називається гора чи "скеля едельвейсів", оскільки це єдине місцезростання на території Парку червонокнижного виду - Білотки альпійської (*Leontopodium alpinum* Cass.) – едельвейсу [27].

Ще одним важливим геологічним і карстово-спелеологічним утворенням є Молочно-братський карстовий масив, розташований на висоті 1475 м н. р. м в у тріасово-юрських вапнякових стрімчаках. В цьому масиві знаходиться найглибша вертикальна шахта в Буковині, яка має глибину 37 метрів. Також, недалеко від гори Змієвон, на хребті Чорний Діл, знаходиться низка менших вертикальних печерних спусків, висотою приблизно 10-15 метрів, які мають по кілька входів та виходів [25]. Дані об'єкти майже не досліджені, робота по їх вивченні продовжується.

Зазначені природні об'єкти є частиною території Черемоського національного природного парку.

На перетині колишнього Путильського і Вижницького районів Чернівецької області та Косівського району Івано-Франківщини розташований перевал Німчич. З вершини цього перевалу відкривається широка панорама гірської долини, де тече бурхливий Черемош.

На території Розтоківського лісництва, неподалік від перевалу Німчич розташований каскад величезних чарівних скель, відомих як "Протяте каміння". З усіх цих надзвичайних кам'яних велетнів найбільше вражає Соколинний камінь. Народні легенди і перекази пов'язують ці місця з іменем Олекси Довбуша, перш за все печерою відважного опришка яка є свідком подій періоду 30-40 років XVIII століття. На правому березі річки Черемош, в

селі Мариничі, видається з води велика кам'яна формація, яку в народі називають Камінь-Жабою [11].

Поблизу дороги в селі Усть-Путила, там, де річка Путилка впадає в бурхливий Черемош, височіє 30-метрова кам'яна скеля, яку в народі називають "Кам'яною Багачкою" або заклятою багачкою. Обидва ці витвори природи опоетизовані в легендах. Багато цікавих природних утворень можна побачити на хребтах Плити, Раковів, Яровиці та Томнатика [27].

Отже, рельєф даної території створює сприятливі можливості для розвитку альпінізму, гірсько-пішохідного і спортивного туризму. Цікавими об'єктами для уваги туристів можуть стати мальовничі скелі, круті схили, річкові долини та інші географічні особливості рельєфу.

2.2.2 Клімат регіону як передумова розвитку туризму і рекреації

Територія Путильської, Усть-Путильської та Селятинської ОТГ розташована в межах атлантико-континентальної області помірного поясу. Клімат цього регіону характеризується підвищеною вологістю, нестійкою весною, помірною літньою спекою, теплою осінню та м'якою зимою.

Пересічна температура січня на рівнині становить близько -5°C , в передгір'ях -6° , в горах $-8-9^{\circ}$, липня відповідно від $+19$ до $+20^{\circ}$. Абсолютний максимум $+35^{\circ}$, абсолютний мінімум -35° . В цілому, за порівняльними оцінками, кількість опадів в цьому регіоні не перевищує 850 мм. В окремі роки спостерігається значне відхилення кількості опадів від середніх значень за багаторічний період. Особливо великі відхилення місячних сум опадів спостерігаються у теплу пору року, коли вони є найбільш інтенсивними та часто мають зливовий характер. У зимовий період у межах парку може випасти до 300 міліметрів опадів, головним чином у формі снігу [17].

Це надає місцевому клімату і помітних рис відносної комфортності, забезпеченої порівняно невеликими річними сумами опадів, відносно теплим літом, м'якою, сніжною зимою тощо. Такі кліматичні умови є сприятливими для відпочинку туристів протягом всього року і придатні для розвитку як

зимових (гірськолижний та лижний спорт), так і літніх (гірський, пішохідний, велотуризм та ін.) видів туризму.

Сніговий покрив тут можливий як на початку жовтня, так і в другій половині листопада і тримається до початку квітня, а на вершинах у від'ємних формах та схилах північної експозиції може зберігатись і до початку – середини травня. Процес формування його триває повільним темпом. У деякі роки (з дуже теплою осінню), сніговий покрив може з'явитися лише у кінці грудня або на початку січня. Тому характер снігового покриву може значно варіюватися в окремих місцевостях. Наявність стійкого й тривалого снігового покриву в таких місцевостях є фактором для успішного розвитку різноманітних зимових видів рекреації, особливо в ландшафтно комфортних, розвинутих та легко доступних районах. Тривалість безморозного періоду складає 100-105 днів на рік, найменша - до 45-50, найбільша - до 130 [17].

Найбільш точний опис клімату внутрішніх гірських районів Буковинських Карпат можна отримати за аналізом даних спостережень єдиної в їх межах метеостанції - Селятинської, розташованої в долині Сучави.

2.2.3 Водні ресурси

У даному регіоні протікають такі річки, як Білий Черемош, Черемош, Путилка, Сучава, Перкалаб і Сарата, а також сотні невеликих річок, потічків, джерел, навіть мінеральних вод. На території регіону є гірське озеро - Буковинське око (с. Верхній Ялівець) і гірські водоспади.

Черемош – це річка, що протікає на межі Івано-Франківської (Верховинський, Косівський та Снятинський райони) і Чернівецької (колишній Путильський, Вижницький і Кіцманський райони) областей. Вона є правою притокою річки Прут, яка впадає у Дунай. Утворюється злиттям Чорного Черемошу і Білого Черемошу біля с.Устеріки у Верховинському зниженні. Основна притока - Путилка (права) [15].

Села, поля, городи, невеликі гаї розташовані переважно на терасах, основної (поздовжньої) річки регіону – Путилки, яка є правою притокою Черемошу. Вона бере початок на пасмі Максимець, дренуючи смугу

Путильського низькогір'я. Під час повеней та паводків рівень води в річці зростає на 2-4 метри. Її заселена долина надзвичайно живописна і вигідно виділяється на фоні навколишніх гірських хребтів [25].

Білий Черемош формується завдяки об'єднанню правої притоки Черемошу з Чорним Черемошем. Вона виступає природним кордоном між Івано-Франківською та Чернівецькою областями. Білий Черемош бере свій початок після злиття р. Перкалаб і правої р. Сарати на висоті 947 м н.р.м в селі Перкалаб. Річка Перкалаб збирає воду із західних схилів хребта Чорний Діл (1493 м) і схилів Гринявських гір, а річка Сарата – із західних схилів хребта Яровиця (1580 м) і з східних схилів хребта Чорний Діл. Від самого свого витoku річка Білий Черемош протікає у вузькій долині з вкрай крутими схилами, які вкриті хвойними лісами. Лише неподалік від гирла річки починають з'являтися невеличкі розширення долини, де розташовані села. Для водного режиму Черемосів, як і для багатьох річок Карпат, характерний весняний паводок, який виникає під час танення снігу в горах. Вода стрімко піднімається, і це особливо відчутно влітку під час злив, хоча цей літній паводок є недовготривалим явищем [27].

Сучава – річка, що перетинає Буковинські Карпати та Передкарпаття, права притока Серет (притока Дунаю) у Північній Буковині, Чернівецькій області України (верхів'я) та Румунії.

Їх використовують для постачання води, риболовлі та водного туризму. На відстані 52 км від райцентру, поблизу села Нижній Ялівець, біля підніжжя гори Творилець, на висоті 1025м залягла гірська перлина - озеро „Гірське (Буковинське) око”. Це озеро має форму таємничої намистини в обіймах вічнозелених ялин і смерек. Озеро досить глибоке, через що навіть в літню спеку прогрівається лише до 12-14°C [27]. Ця територія представляє собою зону екологічно чистої природи, місце для лікувально-оздоровчого туризму. Цікаво, що походження цього місця ще не розкрито досі. Кого не запитати, всі переповідають, що озеро старе як світ, і про нього знали ще з діда-прадіда.

На території Селятинської ОТГ, у селі Шепіт розташувався один з найпотужніших водоспадів Карпат і Буковини – «Сучавський Гук». Це унікальна пам'ятка природи, яка межує між двома державами – Україною та Румунією. Він має вид каскаду з трьома уступами загальною висотою 5 м [29].

На окрему увагу заслуговує – каскад **Смугарівських водоспадів**. Це група водоспадів, ландшафтний заказник місцевого значення в Україні, які розташовані у межах регіону дослідження, неподалік від східної частини села Розтоки (присілок Смугар). Русло річки Смугар, яка є правою притокою Черемошу та більшість її лівих приток перетинають виходи масивних пісковиків, вапняків, сланців — вони формують низку водоспадів. Унікальність гідрологічного заказника полягає у тому, що на території у межах 2 км вирують аж вісім водоспадів різної потужності й висоти: від 3 м до 19 м, що є унікальним явищем для Українських Карпат. До складу заказника входять такі найбільш відомі водоспади: Ковбер, Сич, Нижній Гук, Ворота, Середній Гук, Великий Гук, Підверхній Гук, Верхній Гук. Ці водоспади абсолютно різні, перепад їхньої висоти становить від 3 до 19м, і розташовані вони на ділянці біля 3 км [27].

Ще одним невеликим водоспадом на річці Сарата є гірський водоспад **"Кортузіанський"** (місцева назва - Сикало), висотою 3,5 метрів, повністю вкритий мохами, з чистою джерельною водою. Тип водоспаду - ступінчасто-каскадний, утворений гірськими породами: піщаниками, вапняками та сланцями. Тут зростає реліктова рослина, занесена до Червоної книги України, альпійська примула - Кортуза Маттіолі [25].

Водоспад "Кізя" - геологічна пам'ятка природи місцевого значення, що розташована біля впадіння однойменного потічка в річку Бісків (права притока річки Путилки).

Ці водоспади вважаються найвизначнішими у області.

2.2.4 Флора і фауна для потреб туристичної галузі

Карпатський туристичний район відзначається великим різноманіттям рослинного і тваринного світу. Різноманітність екологічних умов, наявність

вертикальної поясності, різні типи ландшафтів, кліматичні умови сприяли формуванню досить багатой флори рослин. Мальовничий ландшафт з виходами кристалічних порід зберігається на гребені та північно-східних схилах гірського хребта Чорний Діл. Ці вершини, які мають форму куполів і круті схили вкриті ялиновими лісами. Це край віковичних лісів, де панівними породами є смерека, ялина та бук. Приблизно 63% площі території вкрито лісами, що є важливим для підтримки екологічної рівноваги не лише в Україні, але й в Європі [29]. Ліси Путильщини славляться різними видами грибів: боровики, сиройжки, підосиновики, підберезники, опеньки, лисички та інші їстівні види. Важливе значення і в розвитку туризму регіону мають ліси, які відіграють рекреаційну роль. Гірські та передгірські частини області вкриті лісами, а на окремих вершинах і серед лісів трапляються різнотравні луки, відомі як полонини.

У розмаїтті трав'яного покриву росте понад 50 видів цінної гірськолісової, субальпійської та альпійської рослинності, деякі з них занесені до Червоної книги України: такі як орлики трансільванські, соссюрея різноколірна, лілія лісова. Тут росте білотка альпійська, яку гуцули ласкаво називають шовковою косицею. Це рослина з родини айстрових, суцвіття якої нагадують багатопроменеві сріблясті зірки. Стебло та листки цієї рослини густо вкриті білими волосками, які захищають її від інтенсивного сонячного випромінювання і холоду. Інша назва цієї рослини – едельвейс [27]. Це квітка щастя, кохання, мужності, емблема альпінізму, а ще – туристський скарб.

Багата тут і фауна, що характеризується чітко вираженою висотною поясністю клімату, ґрунтів та рослинного покриву. Вона вражає своєю різноманітністю. Велику поширеність мають представники хвойних лісів і сибірської тайги (глухар). Тут можна знайти представників як степової, так і альпійської фауни (тритон альпійський, бурозубка альпійська). На цій території чимало і карпатських ендеміків (кіт лісовий, білка карпатська, олень благородний, рись звичайна). В лісах водяться карпатський олень, ведмідь, сарна, дикий кабан, лисиця, вивірка, їжак, борсук, заєць. З птахів трапляються ластівка, синиця, дятел, голуб, сова, снігур [29].

На жаль, протягом останніх років навколишнє середовище зазнає забруднення і руйнування. Створення заповідних територій і об'єктів є важливою та необхідною ініціативою.

Для відновлення та захисту природних багатств цього регіону були створені заповідні території та об'єкти, такі як: Черемоський ландшафтний парк, „Великий Камінь” в урочищі Сарата, „Чорний Діл” у Перкалабському лісництві, „Боргині” – у Плосківському, де підлягають збереженню близько ста видів цінних рослин і тварин.

Черемоський парк є найбільшим в районі осередком збереження лісових масивів, наймасовішими представниками дерев, в якому є ялина звичайна, ялиця, бук. Ялини, які ростуть на цій території, досягають 50-ти метрової висоти і доживають до 300-400 років. На території парку "Черемоський" (загальнодержавного значення) під державною опікою перебувають 44 види рідкісних рослин, понад 120 видів хребетних та п'ять тисяч безхребетних тварин [25].

Висновки до розділу 2

Отже, з огляду на викладену характеристику стає очевидним, що Путильщина – це територія, де розташовані різноманітні компоненти рекреаційних ресурсів, формуючи регіон, який може пропонувати різноплановий відпочинок у літній і зимовий періоди. Тому, головними факторами, що впливають на привабливість території серед туристів слугує рельєф, сприятливий клімат та водні ресурси. Таким чином, даний регіон має вигідне фізико-географічне положення, адже входить до складу Карпат та є прикордонною територією. До того ж, природно-рекреаційні ресурси відіграють ключову роль у створенні туру.

РОЗДІЛ 3 ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ СПАДОК РЕГІОНУ ЯК ТУРИСТИЧНИЙ РЕСУРС

3.1 Історичний аспект регіону у контексті туризму

Путильщина – древня слов'янська земля, відома ще з часів Галицько-Волинського князівства, як підтверджують історичні й археологічні дослідження. Згідно з ними, у XI-XII ст. ця територія входила до складу Київської Русі, а пізніше — до складу Галицького та Галицько-Волинського князівств [27].

Перша письмова згадка про Сторонець-Путилів датується 1501 роком, де в грамоті польського короля засвідчено передачу ряду населених пунктів гірського регіону у володіння молдовському феодалу Іону Теутулу за заслуги в справі укладення миру між Польщею і Молдовою. Колишній Путильський район, як адміністративна одиниця, був створений 11 листопада 1940 р. [27].

У XIII ст. (1237) Буковину захопили монголо-татарські кочівники, які контролювали ці землі практично протягом двох століть.

Ховаючись від переслідувань завойовників, місцеве населення втікало в гірські райони, поступово заселяючи їх. Коли землі в Україні, Галичині та Молдавії були розподілені між поміщиками та магнатами (X ст.), і населення стало перебувати у їхній власності, спійманих втікачів жорстоко карали, іноді навіть убивали. Таким чином, їм слід було шукати притулок в місцях, де можна було надійно сховатися, і гори були одними з таких місць. Втікачі подавалися тривалими мандрівками вздовж звіриних стежок. Вони несли свій домашній скарб на плечах і утримувались від будь-яких дій, які могли б викрити їх. Зрештою вони знаходили придатне місце для зупинки і тоді починалась каторжна праця: корчування лісу для будівництва, розчищення, копання городу на цьому місці, спорудження оселі. Постійна боротьба за виживання, правічний ліс та дика природа робили життя поселенців у Карпатах (пізніше їх стали називати гуцулами) надзвичайно важким [5].

Єдиним шляхом для тих, хто тікав у гори в ті давні часи була річка Путилка. Стежка вздовж Путилки дуже давня, що підтверджується знахідкою скарбу римських срібних монет II ст. н. е., який був виявлений у селі Плоска [5].

Спочатку Путила населялася мисливцями і скотарями, а пізніше - лісорубами. Проте за ними сюди прибували поміщики, отримавши князівські грамоти, які підтверджували їхнє право на ці землі та населення.

Люди оселялись в основному в долинах річок, у міжгірських котловинах і біля шляхів сполучення. Старовинні поселення, такі як Селятин, Довгопілля і Бутилів, фігурують у історичних документах XIV-XV століть. Протягом віків місцеве населення набувало навичок у розведенні тварин, вирубці лісу, виготовлення виробів з дерева та лісосплавів.

Село Селятин, що лежить над річкою Сучавою, є одним із найдавніших поселень Буковинської Гуцульщини. Перша згадка про село датується грамотою Молдавського князя Стефана III від 13 березня 1490 року, як власність Путнянського монастиря. На сьогоднішній день цей відомий православний монастир розташований на території Румунії [35].

На початку XX століття Селятин, який входив до складу Австро-Угорської імперії, представляв собою справжнє європейське містечко з населенням в майже півтора десятка тисяч жителів. Тут існувало понад двадцять філіалів європейських банків, така ж кількість ресторанів і шинків, дві синагоги, православна та греко-католицька церкви. Більшість мешканців містечка складали українці-гуцули, і практично 40 відсотків населення були євреями. Крім того, Селятин заселяли румуни, німці і поляки.

Свідченням справжнього європейського минулого є такий цікавий факт: починаючи з 1913 року завдяки будівництву міжнародної залізниці К. Таубером, Селятин мав регулярне пасажирське сполучення з Віднем, а також щотижневий поїзд з причіпним вагоном відправлявся з селятинського перону до Парижу. Сьогодні в Селятині кількість мешканців майже в десять разів менша, ніж було в ті часи. І причиною цього стало закриття залізниці у 1939

році: із зникненням залізниці містечко втратило свою активність і розвиток. Лише залишки будівлі колишнього вокзалу, на фасаді якого зберігся напис "Селітин" румунською мовою, і його складські будівлі нагадують нам, що колись мешканці цього містечка були частиною європейської спільноти, і які могли знати про паризькі салони та ейфелеву башту не лише з розповідей і світлин. А свідками того, що тут колись проживало багато євреїв, є залишки стін однієї з синагог і єврейське кладовище на околиці села. Крім того, у самому центрі Селятина залишилася майже незмінною колишня будівля суду та податкової. Попри час, війни та жорстокі окупаційні режими та елементарну людську необачність частина старого Селятина все ж дійшла до наших часів [35].

Невелике прикордонне село Шепіт на березі Сучави було засновано 15 березня 1490 року. До 1946 року село мало назву Шепіт-Камерал [35].

Ще з 1707 року відомо про село, що називається Плоска і знаходиться між Путилою і Селятином. Це невелике поселення розташувалось вздовж однієї вулиці, яка піднімається серпантинном на Плосківський перевал (970 метрів). На початку ХХ століття біля Плоски діяли дві клаузи, які відігравали важливу роль у транспортуванні лісу з Буковинських Карпат. Перша з них називалася станцією Антона, а друга – Фердинанда. А село Усть-Путило знаходиться там, де річка Путилка впадає в Черемош. Відоме з ХVІІІ століття, як Межибрідки, а пізніше, як Усте-Путилів [35].

А 1774 року Північну Буковину захопила Австрія. Під владою Австро-Угорщини Північна Буковина, а разом з нею і Путильщина, перебувала аж до 1918 року [16].

Документи того періоду змальовують жахливі картини гніту та безправ'я в регіоні, та його населення не припинило боротьбу за власну свободу. На початку 1844 року відбулось масове селянське повстання і Путилів став епіцентром цих подій. А ватажком цього національно-визвольного руху став народний герой Лук'ян Кобилиця. Масові екзекуції над повстанцями розпочалися впродовж грудня 1843 року і тривали до березня 1844 року, коли

повстання було повністю придушене. 14 лідерів селянського руху були затримані 3 грудня 1843 року, серед яких Іван Галиця та Лук'ян Кобилиця [16].

Гуцул Осьвіцінський, передав свій опис подій Іванові Франкові так: «То їх били від ранку до обіду, а решту били потім пополудні аж до ночі. Бив гайдук Базилько так міцно, що аж він руку перев'язав хустинкою і бив далі». Ще одне народне свідчення передає: «Били людей, так били, що коло лавки кров людську пси хлєптали» [16].

Проте народні рухи продовжували тривати. Під час австрійської революції селяни Буковини обрали депутатом парламенту - Лук'яна Кобилицю. У листопаді 1848 року він став лідером селянського руху і закликав селян до повстання, яке тривало до літа 1849 року. Після повернення на Гуцульщину народно обраного лідера селянський рух набув ще більшого обсягу, що викликало серед урядовців та панів панічний страх. Карателям вдалося заарештувати Лук'яна Кобилицю та відправити його у в'язницю навесні 1850 року, де він помер восени 1851 року [16].

Ці історичні події в становлять цікавий шар культурно-історичної спадщини, яка може привабити туристів. Пам'ятні події, які відбувалися в ті часи, призводять до насичення місцевого ландшафту та архітектурних об'єктів новим значенням, висвітлюючи особливість та силу духу гуцульського народу. Туристи можуть відвідати місця, пов'язані з іменами героїв тих подій, досліджуючи їхні рідні міста та села. Пам'ятники та меморіали, присвячені лідерам селянського руху, створюють можливість для поглибленого пізнання історії. Крім того, регіон може пропонувати туристам відвідування музеїв та виставок, присвячених тим подіям, що дозволить туристам зануритися в атмосферу минулого і краще зрозуміти контекст та наслідки селянської боротьби.

У 1867 році, в рамках адміністративної реорганізації, Галичину, а також Буковину, розділили на 11 округів, які у 1868 році отримали назву – повітові старости. За цією системою адміністративного поділу, яка існувала до ХХ ст., гуцульські населені пункти на території буковинської області входили до

складу ІХ повіту – Вижницького, що включав до себе два судові повіти з осередками в Путилові та Вижниці [16].

3 листопада 1918 року на Буковині відбулося масове народне зібрання. На ньому було оголошено волю трудящих і вирішено про "приєднання району до України". Проте владу над територією отримала королівська Румунія відповідно до угоди в Сен-Жермені [16].

Під час румунської окупації трударі Путильщини проживали в складних умовах. Лише 4% земель, які були придатні для обробітку, належали селянським господарствам. Для більшої частини жителів Путилова основним засобом забезпечення була праця у лісорозробках та лісовому сплаві. Бідняки вербувалися на сезонні роботи до Румунії, а інші, шукаючи кращого життя, їхали до Канади, США чи Бразилії. Тим не менш, робітники краю продовжували виступати за свої права, боротьбу проти гніту та експлуатації. Це підтверджується страйками на лісопереробних підприємствах у Плосці, Селятині та Путилі [27].

У 1927 році страйк робітників лісозаводу у Селятині тривав майже місяць і завершився успіхом для його учасників: підприємці були змушені встановити 8-годинний робочий день без зниження заробітної плати.

28 червня 1940 року під червоним прапором в Путилу ввійшла радянська влада, а 2 серпня був прийнятий Верховною Радою СРСР Закон про приєднання Північної Буковини, зокрема її частини – Путильщини, до складу Української РСР. 5 липня 1940 року була утворена Путильська сільська рада.

У 1941 році путильчани стикнулися з нацистською Німеччиною та її союзниками, оскільки 22 червня 1941 року розпочався напад на Радянський Союз [16].

Румунські війська, за підтримки артилерії та мінометів, проводили кілька атак на прикордонників п'ятої застави, розташованої на території Путильського району в селі Шепіт, однак у всіх випадках вони зазнали невдачі та були змушені відступити.

5 липня 1941 року румунські війська вторглися на територію Путильщини, здійснюючи грабiж та руйнування майна місцевого населення. Вони конфiскували та спалили всю освiтню та художню лiтературу. Всi єврейські сiм'ї, що проживали там, були зiбранi в селах i винищенi або вивезенi в концтабори та гетто.

7 вересня 1944 року розпочався наступ на Карпати військом армії Другого Українського фронту, під командуванням генерал-лейтенанта Ф. Ф. Жмаченка. Почалось визволення північної та центральної частин регіону від румунських і німецьких військ.

10 вересня розпочався наступ 768-ий стрілецького полку та першого батальйону 650-го стрілецького полку і були захоплені села Межиброди та Шепiт. Усть-Путиля та Селятин були визволенi 12 вересня. По дорозі до Путили, 15 вересня від ворога були визволенi Плоска, Сергiї та Путиля. У ході боїв Путильський район майже повністю був зруйнований. Тому, в післявоєнний перiод, мешканцi сiл всi зусилля спрямовували на вiдновлення господарств [16].

Отже, iсторичний фон регіону дослідження слугує добрим фундаментом для розвитку туризму на цiй території. Далі розглянемо наявні iсторико-культурні ресурси.

3.2. Історико-культурні ресурси

Путильська, Усть-Путильська, Селятинська ОТГ – це унікальний регіон, який до нашого часу зберігає свою багату самобутню національну і духовну спадщину. Люди, які проживають там, мають свій власний побут, традиції і говiрку. Зацікавленість туристів до культурної спадщини сiл регіону може стимулювати почуття гордості місцевого населення за свою культуру, та підштовхнути їх до збереження національних традицій і ремесел. Це особливо важливо для тих населених пунктів, які переживають різкі трансформації і які поступово починають втрачати свою самобутність. Путильщина приваблива своїми сакральними пам'ятками, музеями, історією і відомими людьми.

3.2.2 Сакральні пам'ятки

Мешканці Путильщини є відданими віруючими, і в їхній релігійній практиці збереглося багато старовинних народних звичаїв. Християнські свята, такі як Святий Вечір, Святий Йордан, і Великдень, мають особливий характер і урочистість для мешканців, а колядування є унікальним явищем у всьому світі. Всі християни стають не просто спостерігачами, але і активними учасниками цього дійства. На честь Святих у кожному селі зведені Божі Храми- пам'ятки сакральної архітектури (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Сакральні пам'ятки архітектури [35]

№ п/п	Адреса	Назва	Рік створення
1	селище Путила	церква Св. Миколая та дзвіниця	1886 р.
2	с. Дихтинець	церква Св. Дмитрія	1847 р.
3	с. Довгопілля	церква Св. Дмитрія та дзвіниця	поч. XIX ст.
4	с. Киселиці	церква Св. Трійці	1861 – 1877р.
5	с. Конятин	церква Св. Василя і дзвіниця	1790 р.
6	с. Мариничі	церква Св. Семеона Стовпника	1878 р.
7	с. Плоска	церква Св. Петра і Павла та дзвіниця	XIX ст.
8	с. Розтоки	Успенська церква і дзвіниця	1846 р.
9	с. Селятин	Греко-католицька церква	II пол. XIX ст.
10	с. Селятин	церква Різдва Богородиці та дзвіниця	XVII ст.
11	с. Стебні	Успенська церква	кінець XVII ст.
12	с. Тораки	церква Св. Іоанна Хрестителя	1872 – 1874 р.
13	с. Усть – Путила	церква Св. Параскеви та дзвіниця	1881р.
14	с. Шепіт	церква Св. Іллі та дзвіниця	1898 р.
15	с. Шпетки	Свято-Покровська церква та дзвіниця	XVII ст.
16	с. Яблуниця	церква Св. Михаїла і Гавриїла	1933 р.

У самому центрі села Селятин, біля роздоріжжя стоїть старовинна мурована греко-католицька церква Святого Володимира. Зведена і освячена у 1848 році, церква вирізняється своїми архітектурними формами – башточкою

над фасадом та скатним дахом над продовгуватим приміщенням храму, що схоже на типові римо-католицькі костели, притаманні для Буковинського Прикарпаття.

Справжньою перлиною Селятина є пам'ятка архітектури національного значення – дерев'яна церква Різдва Пресвятої Богородиці. Вона знаходиться на хуторі Галицівка і є найстарішим зразком дерев'яного храму в Буковинських Карпатах. Зведена без використання навіть одного цвяха, приблизно у 30-х роках XVII століття. Будівля церкви поєднує в собі характерні риси гуцульського купольного та буковинського "хатнього" стилів, які в той час тільки почали розповсюджуватись на території Буковини та Молдови. Церква вирізняється подовженим бабинцем, гранчастою вівтарною частиною та восьмигранною навою. Над навою кидається в очі декоративна главка з восьмигранним пірамідальним верхом. Аналогічні візерунки розташовані вздовж конька даху над бабинцем, вівтарем і над добудованим притвором церкви. Покрівля церкви має крутий нахил і обтягнута алюмінієвою бляхою, а стіни вкриті горизонтальною обшивкою тесом [35].

Дзвіниця, збудована у XVII столітті, також привертає увагу, не менше ніж церква. Вона виділяється серед інших дзвіниць Буковини завдяки своїй формі восьмигранника та незвичайному силуету, що може нагадувати сторожову вежу або, навіть, космічну ракету.

Комплекс церкви Різдва Богородиці та дзвіниці височіє на пагорбі у північній околиці села з лівого боку від дороги, що веде до Долішнього Шепоту. Комплекс вдало гармоніює з навколишнім гірським ландшафтом.

Церква Святих Петра і Павла, що знаходиться за серпантинном села Плоска привертає увагу своєю величчю та навколишньою природою. Вона побудована 1877 року і є характерним представником буковинської дерев'яної трикупольної церкви [35].

Серед архітектурних пам'яток Усть-Путили є дерев'яна церква Святої Параскеви та дзвіниця, які розташовані в центрі села при дорозі. Зведена у 1881 році, церква увібрала в себе всі характерні для Буковини атрибути

традиційного галицького храму: гранчасті частини для нави і вівтару, прямокутний бабинець, майже однакові висотою восьмигранні шатрові верхи, невелике опасання навколо стін. Приємним є той факт, що церква має справжній вигляд дерев'яної споруди: під бляхою приховані лише шатри верхів, а дерев'яні деталі розфарбовані у зелений колір [35].

У селі Розтоки Чернівецької області збудована у 1846 році церква Успіння Пресвятої Богородиці. Споруджена з смерекових брусів і представляє собою приклад стилю буковинської школи народної архітектури. Село Розтоки розташоване на лівому березі річки Черемош, за 25 кілометрів від Путили. Вперше згадується в писемних документах ще в XV ст. і відоме як один з культурних і творчих центрів околиці Карпат, розташований в самому центрі села зліва (на південь) від головної вулиці. Церква Успіння Пресвятої Богородиці у Розтоках є функціонуючим храмом і вражає своєю величчю. Вона представляє собою ранній приклад триверхої дерев'яної церкви буковинської школи і має національне значення як пам'ятка архітектури [35].

У центрі села Мариничі розташована дерев'яна церква Симеона Стовпника, яка була споруджена у 1878 році. Важливо відзначити, що ця церква є практично ідентичною до церкви в сусідніх Розтоках та інших селах Буковинської Гуцульщини. Головна відмінність церкви в порівнянні з іншими сусідніми храмами полягає в використанні свіжої непофарбованої деревини, завдяки чому вона має більш природний і свіжий вигляд [35].

Величним прикладом дерев'яної архітектури є церква Святого Іллі в селі Шепіт. Споруджена 1898 року на місці колишньої Успенської церкви, побудованої у 1763 році до 60-річчя правління імператора Франса Йосифа. Свято-Іллінська церква вдало поєднує в собі традиційну архітектуру однокупольного храму, характерну для Буковини, та стиль модерн, який був популярним наприкінці XIX століття. В середині церкви є цісарський трон, який є надзвичайним шедевром мистецтва. Трон залишили в Шепоті, коли Австрійська імперія розпалася у 1918 році, його не встигли вивезти до Відня. Ансамбль Іллінської церкви включає двоярусну каркасну дзвіницю, яка має

главку у формі цибулини, відповідну формі куполу церкви. Також до складу ансамблю входить дерев'яна огорожа з вхідною брамою, яка має гонтовий дах [35].

3.2.3 Музеї регіону

Значущою частиною історико-культурної спадщини та об'єктами прихильності туристів є музеї. У регіоні наразі функціонує 12 зареєстрованих громадських музеїв (див. табл. 3.2). Крім того, у там існує значна кількість шкільних музеїв і музеїв при бібліотеках, де з кожним роком зростає кількість експонатів, що автоматично призводить до збільшення інтересу до них.

В селищі Путила працює народний музей-садиба, присвячений Федьковичу (1834-1888) – видатному українському письменнику і громадському діячу. В садибі розміщена літературна експозиція музею, яка була зведена на початку XVIII століття. Неподалік від музею-садиби розташована пам'ятка архітектури — Святомиколаївська церква [5].

У селі Підзахаричі діє музей, присвячений народній майстрині та вишивальниці Ксенії Колотило, яка є уродженкою цього села, а зараз мешкає в Австрії. Вишиванки майстрині відзначаються високим мистецьким рівнем у гуцульському орнаментальному мистецтві. В її роботах можна побачити цілі композиції, які буквально створені "голкою і ниткою". Крім того, вишивальниця випустила кілька альбомів з її вишивками.

Таблиця 3.2

Музеї регіону [11]

№ п/п	Назва	Адреса
1	Музей – садиба Ю. Федьковича	селище Путила
2	Музей історії села Сергії	с. Сергії
3	Музей – садиба Лук'яна Кобилиці	с. Сергії
4	Музей бойової слави	с. Шепіт
5	Музей «Гуцульщина»	с. Яблуниця
6	Музей історії села Довгопілля	с. Довгопілля
7	Музей етнографії та краєзнавства Гуцульщини	с. Підзахаричі
8	Музей мистецьких робіт Ксенії Колотило	с. Підзахаричі

9	Музей – «Скарби рідного села»	с. Мариничі
10	Яблуницький музей писанки	с. Яблуниця
11	Музейна кімната історії села Селятин	с. Селятин
12	Музейна кімната при сільському будинку культури с. Яблуниця	с. Яблуниця

Путильчани пам'ятають і шанують видатних особистостей свого краю. Горяни з гордістю згадують, що це місце пов'язане з іменами таких видатних постатей, як Буковинський Соловій Юрій Федькович та народний ватажок, борець за волю та справедливість - Лук'ян Кобилиця. Лідер буковинських опришків Лук'ян Кобилиця (1812-1851) народився як простий неписьменний селянин у хуторі Красний Діл. Ціле його життя було присвячене боротьбі за визволення буковинців від кріпацтва. У с. Сергії встановлено пам'ятник на його честь [5].

Цей регіон був об'єктом численних спроб підкорення різного роду колонізаторів, що закономірно викликало опір від гордих і волелюбних гуцулів. Історія боротьби горян за свободу закарбувала ім'я Мирона Штолюка з Розтік, який разом з опришками наганяв страх на гнобителів у 20-х роках ХІХ століття. Шанують краяни і Омеляна Поповича (1856-1930), як видатну постать на Буковині. Навіть зараз його називають Батьком народної освіти. Вчитель, довгостроковий представник Буковинського сейму і автор численних навчальних посібників. Під час існування ЗУНР обіймав посаду її віце-президента [5].

Здобув визнання як народний поет і прозаїк завдяки своїм творам, які відтворювали долю гуцульського народу Юрій Федькович - письменник і прихильник демократичних ідей, який народився і провів дитячі та юнацькі роки в Путилі. Був визнаний в Європі і Олександр Вельничук з Шепота – юрист, педагог, музикант, художник, актор, співак, режисер. Письменник-новеліст Данило Хоров'юк який народився у селі Підзахаричі, став глибоким знавцем гуцульського побуту і психології, а також відданим співцем їхньої долі [27].

Художні твори Михайла Ревуцького з Пляски включають історичні та краєзнавчі елементи, які стосуються його рідного краю. На Путильщині розвинувся творчий потенціал Михайла Крилатого, а фольклориста Миколу Зінчука з Довгопілля називають справжнім скарбником нашої духовності за його збір та оформлення 25 томів народних казок. Ксеня Колотило, яка народилася в селі Підзахаричі, досягла вражаючого успіху у художній вишивці і стала відомою на європейському рівні своєї майстерності в цій галузі. Також, ім'я Марії Матіос, сучасної письменниці і поетеси, яка отримала Національну премію імені Т.Г. Шевченка, сяє яскравою зіркою на літературному небосхилі України. Поезія Володимира Вознюка з Киселиць доповнює буковинську літературну творчість. Спалахує полум'я поетичного таланту і у душі молодої поетеси з Путили - Марини Ковбиш. Художники-путильчани, Іван Мацькан та Євген Гейкін, високо возвеличили свій рідний край на численних полотнах [27].

Сюди залюбки завітували в давнину і теперішні часи видатні постаті української історії та культури, виявляючи повагу до людських талантів і природної краси, яку ще не спотворив вплив глобалізації. Досі на території Путильщини зберігаються сліди видатних українців, таких як Михайло Драгоманов, Леся Українка і Гнат Хоткевич [27].

Сучасна епоха розвитку гуцульського краю призвела до народження численних талановитих представників літературно-мистецької сфери, які своєю творчістю сприяють збагаченню і розвитку національної культури. Їх невичерпне джерело живить гуцульський етнос, український народ і залишається нескінченно живим, доки існують такі сильні корені.

3.3 Етнокультурна спадщина краю як туристична привабливість

Серед вчених, першим, хто згадає Путильщину у своїх працях, є Бальтазар Гаке - професор Львівського університету. У своїх роботах він називає мешканців цих місць "гірськими русинами", не використовуючи термін "гуцули". Докладно розглядає природу Карпат і з захопленням

розповідає про унікальний спосіб життя, що притаманний горянам. Відзначає їхню волелюбність і рухливий характер.

Першим, хто видав спеціальну статтю про гуцулів став польський публіцист К. Мілевський. Цей матеріал визнається першою спробою пояснити походження терміну "гуцул", виходячи з слів "кочувати" та "пастушити" [7].

Видатний Іван Франко, зачарований Гуцульщиною, висловив свою думку у творі «Лук'ян Кобилиця»: «Це благословенний закуток нашого краю, заселений гуцулами». Також, цікаві дослідження повсякденного життя гуцулів на Буковині здійснив етнограф і письменник Р. Кайндль [16].

З найдавніших часів Путильщина вважається цінною гірською перлиною народу України, вона є не лише прикрасою, але й джерелом гордості. Цей унікальний край населений працьовитими, обдарованими, завжди привітними та відкритими для добра людьми. Це, ймовірно, пояснює особливості їхнього характеру, в якому, за словами видатної патріотки гуцульщини, львівської науковиці Марії Лаврук, змішуються життєвий оптимізм із імпульсивністю, непередбачуваністю, відчайдушністю і сміливістю, безтурботність, чистота, простота і наївність. Горяни, що проживають у цьому краї, відомі як **гуцули**, звикали з дитинства до чудової, але суворої й непередбачуваної природи, до нестримності нестримних потоків і рік, гроз, вітрів і грому. Ця етнічна група з – поміж іншого населення України вирізняється способом господарювання, заняттями, побутом, одягом, говіркою, звичаями і традиціями [27].

Східна частина Українських Карпат заселена гуцульським етносом, а саме: Косівський (без північної частини), Верховинський, південна частина Богородчанського та Надвірнянського районів Івано-Франківської області, сусідні Сторожинецький, колишній Путильський і південна частина Вижницького районів Чернівецької області та Рахівський район - Закарпатської. Межі Гуцульщини в Україні складють 6,5 тис. км² [22].

Український мовознавець Бронислав Кобилянський, під час вивчення гуцульсько-покутського діалекту та дослідження історії, висловив

припущення, що попередники населення Гуцульщини й Покуття склалися з племен східних слов'ян, таких як уличі (південь Наддніпрянщини від Дністра) і тиверці (частина між Дністром і Карпатами), які переселилися до Карпат і піддалися асиміляції з місцевими жителями.

Деякі автори пов'язують термін із волоським словом "гутель" у значенні "розбійник", інші виводять походження від слова "кочувати" – "кочули", розглядаючи гуцулів як первісно кочове плем'я, і ще інші асоціюють з назвою тюркського племені узів, вважаючи, що гуцули могли походити від нього, і т.д. [7].

Основним чинником заселення стали східнослов'янські народи, але також можливо, що тут облаштувалися залишки стародавніх тюркських і східно-романських племен, які залишили свій слід у традиційній культурі та побуті гуцулів.

У кінці ХІХ століття гуцули, разом із іншими українцями, які ідентифікували себе як русини, становили у гірських селах більшу частину населення. У період між 1880 і 1910 роками через репресії від поміщиків та складні економічні умови відбулося масове переселення гуцулів за межі своєї батьківщини, зокрема за океан [7].

В часи нової історії горяни пережили дві світові війни, депортацію, опір під час ОУН-УПА, примусову колективізацію та процес радянізації. У червні 1940 року гуцули остаточно з'єднали свої життя з Україною.

Життя горян має свою особливість, а їхні звичаї та обряди тісно переплетені з тваринництвом, що є їх основним заняттям. Характерною особливістю тваринництва є відгінний випас худоби на високогірних пасовищах – полонинах з травня до вересня. Як неможливо уявити гуцулів, поза межами Карпатських гір, так само вони не можуть собі уявити свого існування без худібки (маржини), а особливо — без вівці.

Місцеві жителі Путильщини стверджують: здавна вважалося, що весь статок гуцула – газди – у худобі. Його багатство визначається або числом

коне́й, корі́в, овець, або обсягом сі́на на зиму для своєї маржини. Слово “маржина” в гуцульському говорі є синонімом до слова “худоба” [22].

Літування на полонинах – це не лише форма відгінного випасання корівок, бичків, теличок та овець у горах. Це також особливий спосіб самовираження та випробування стійкості для тих, хто не уявляє свого життя без полонини, бо тільки на полонині серце горянина наповнюється ніжністю і безмежною вільністю.

Традиційною частиною полонинського літування є полонинське вогнище, яке розпалюється при прибутті на полонину і підтримується протягом усього періоду літування. У пастухів вже здавна існує чіткий порядок, якого вони суворо дотримуються як у будні, так і в святкові дні. Також, традиційно встановлені обов'язки для кожного з них. Так само, як і методи виготовлення молочних продуктів, таких як сир, вурда, жинтиця і гусянка. Особливо любляють гуцульський сир туристи.

Важлива роль у господарській та виробничій діяльності гуцулів відводилася різноманітним допоміжним заняттям: збиральництву (ягід, грибів, горіхів, лікувальних рослин), лісорубству та сплаву деревини. Найпоширенішими та важливими серед ремесел та домашніх промислів у гуцулів були обробка вовни, шкіри, ткацтво, гончарство, обробка дерева, лозо-й коренеплетіння. Також, на Гуцульщині, відомі такі давні промисли, як виробництво солі, поташу, вугілля та смоли.

Зі старовинних часів Путильщина славиться своєю оригінальною та прикладно-декоративною мистецькою традицією, яка включає в себе кераміку та різьбу по дереву, чудо-писанки, ткацтво, вишивку, художню обробку металу та шкіри, виготовлення прикрас з бісеру, вироби з рогу, сироваріння та ін.

Гуцульський етнос Путильщини зберігає свої традиції, звичаї та обряди, що мають свої корені у давнині. Горяни внесли у загально визнані сучасні свята своєрідний колорит через унікальність своїх обрядів та звичаїв, серед яких можна виділити "Різдвяні передзвони" (6-19 січня), "Полонинську ватру" (остання неділя травня), "Шовкову косицю" (перша неділя серпня),

"Захарецький гарчик" (друга неділя вересня), та "Андріївські вечорниці" (третя неділя листопада) [27].

Коли православний люд святкує Різдво Христове, гуцули в колі своїх родин за святковими столами з 12 пісними стравами відзначають Святвечір. Хлопчики-колядники, тримаючи шестикутну зірку, відвідують хату за хатою, співаючи коляду та вітаючи господарів із настанням Нового року та Різдвяними святами. Святкові урочистості тривають протягом двох тижнів і закінчуються Водохрещем, яке символізує очищення води та душ горян [27].

Протягом довгих вечорів осінньо-зимового періоду, гуцули розважають себе різноманітними забавами, які називаються Андріївськими вечорницями, на честь апостола Андрія. Ритуали та обряди пов'язуються з ворожінням, магічними діями, чаклунством, загадуванням долі, примовками та передбаченням погоди на наступний рік, витівками парубків по відношенню до дівчат, значна частина з яких успадкована з дохристиянських часів.

У той час, коли земля вкривається весняним цвітом та різнобарв'ям трав, в горах існує давній звичай проведів пастухів на полонини. Традиційний весняний обряд мешканців регіону, перетворився в колоритне й улюблене горянами свято – „Виходу на Полонини”. Для того щоб зрозуміти атмосферу Путильщини, потрібно завітати після Великодня і приєднатися до полонинського ходу. Таке дійство може забезпечити новий, автентичний досвід та привернути увагу туристів [5].

Ще однією захопливою подією на Путильщині є фестиваль-ярмарок «Захарецький гарчик», присвячений фольклору та етнографії. Ця подія відбувається щорічно з 2001 року в останню суботу вересня в селі Підзахаричі, на території музею етнографії та краєзнавства Гуцульщини. Головною метою фестивалю є популяризація та сприяння розвитку зеленого туризму, виявлення шляхів ефективного використання потенціалу місцевості (унікальних природних ресурсів та об'єктів історико-культурної спадщини). Важливим питанням, якому приділяється увага на фестивалі є збереження та відродження національної культури, етнічних традицій і ремесел, а також пошук та

підтримка обдарованої молоді. В цей день усі розваги супроводжуються щирим, влучним гумором, який є характерним тільки для гуцулів [27].

Також, донедавна тут проводився етно-фестиваль “Pamir Fest”, що відбувався на горі Томнатик на території колишньої радіолокаційної станції “Памір”. Учасники події отримали можливість посмакувати стравами традиційної гуцульської кухні, придбати різні сувеніри, мед і вироби бджільництва, а також ручні вироби з дерева та лози, і мали змогу насолодитися виступами народних колективів і бардів.

Вищезгадані заходи мали зацікавленість серед туристів сприяючи зростанню туристичної активності та сформувавши позитивні враження.

3.4 SWOT-аналіз регіону дослідження

Сучасні тенденції у розвитку туристичного ринку вимагають визначення особливостей побудови маркетингової стратегії туристичних компаній, залежно від їхньої локації та сфери функціонування. Оскільки визначення унікальних характеристик туристичного продукту конкретного регіону відкриває значні стратегічні можливості для стимулювання туристичного попиту на даній території, оснований на ефективній маркетинговій концепції.

Однією з основних стратегічних сфер розвитку регіону дослідження визначено туризм. Унікальна специфіка краю, його багатий природного та історико-культурний потенціал, етнокультурні особливості створюють передумови для динамічного розвитку туристичної сфери.

Основною метою стратегії туристичної сфери регіону є спільна спрямованість зусиль місцевих органів влади, туристичних підприємств та інших зацікавлених організацій на створення необхідних правових та організаційних умов для інтенсивного розвитку туризму в регіоні, формування конкурентоспроможного туристичного продукту та максимального задоволення потреб мешканців регіону та його відвідувачів.

Основна стратегічна мета розвитку регіону як суб'єкта конкуренції - гарантувати його стійку конкурентоспроможність упродовж значного

часового проміжку. Конкурентоспроможність регіону підпирається на взаємодію між туристичними підприємствами, готельно-ресторанним бізнесом, місцевим населенням та зовнішнім середовищем.

Для визначення основних впливових факторів та формування стратегічних напрямків розвитку туризму в регіоні дослідження було проведено SWOT-аналіз. SWOT-аналіз включає в себе дослідження сильних та слабких сторін, а також визначення можливостей та загроз.

На основі наданої вище інформації щодо даного регіону та особливостей розвитку туристичної сфери в ньому, загалом, базова матриця SWOT-аналізу має такий вигляд (Таблиця 3.3). У базовій матриці SWOT-аналізу Путильщини виділені ключові фактори, які сприяють розвитку туристичної сфери у регіоні, вказані проблемні аспекти, що ускладнюють її функціонування, а також визначені переваги та загрози, що постають зовнішніми чинниками, з урахуванням національних тенденцій у розвитку туристичної індустрії.

Таблиця 3.3

Слабкі сторони та потенційні загрози розвитку регіону та методи їх вирішення

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. має пряме сполучення із сусідньою Румунією через два пропускні пункти Шепіт—Ізвори, Руська-Ульма; 2. Унікальна природна спадщина, екологічно сприятлива територія, розташування в екологічно чистій місцевості поруч з природним парком, наявні природно-ландшафтні зони 3. Значна історико-культурна спадщина, історичні зв'язки з Австрією та Румунією 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зруйнований стан транспортної інфраструктури 2. Нерозвинутість сполучення громадським транспортом всередині громади та з обласним центром 3. Недостатня поінформованість про туристичний потенціал громади на місцевому, регіональному та національному рівнях 4. Слабо розвинута туристична інфраструктура 5. Відсутність робочих місць

<p>4. Хороша сировинна база лісового господарства, в т.ч. наявні і лікарські рослини, гриби, ягоди</p> <p>5. Сприятливі умови для ведення тваринництва</p> <p>6. Наявність значного трудового потенціалу, висока частка населення молодшого і середнього віку та бажання лишитися в регіоні</p> <p>7. Автентичність туристичних об'єктів</p>	<p>6. Неповна готовність міжнародних пунктів пропуску через кордон на території регіону</p> <p>7. Обмежена фінансова спроможність бюджету</p>
<p>Можливості</p>	<p>Загрози</p>
<p>1. Збільшення попиту на продукти харчування на світовому ринку, зокрема на екологічно чисту продукцію, буде сприяти розвитку агропромислового комплексу.</p> <p>2. Збільшення популярності зеленого, зимового, екологічного, культурного та світоглядного туризму серед мешканців України та країн Європи.</p> <p>3. Привабливість екологічного чистого середовища для іноземних інвесторів</p> <p>4. Зростаюча роль міжтериторіального співробітництва, включаючи транскордонні ініціативи, яке базується на використанні можливостей стратегій ЄС для макрорегіонів.</p> <p>5. Зміна клімату посилює увагу до національних та міжнародних програм із захисту довкілля в громадах</p>	<p>1. Світова та національна економічні кризи</p> <p>2. Політична нестабільність в країні, в т.ч. викликана військовим конфліктом на Сході України.</p> <p>3. Настання природних катаклізмів</p> <p>4. Нецікавість віддалених гірських територій для уряду та інвесторів</p> <p>5. Збільшення міграції населення, особливо тих, хто більш продуктивного віку, в т.ч. трудової міграції та відтік кадрового потенціалу</p>

Проведений аналіз матриці можливостей дозволяє прийти до висновку, що найбільш ймовірними сприятливими зовнішніми факторами, характерними для туристичного ринку, є розбудова існуючої туристичної інфраструктури (готелів, ресторанів, торгових точок, розважальних закладів) та активізація платоспроможного туристичного попиту серед мешканців країни та регіону. Врахування цих аспектів при формуванні стратегії розвитку туристичної галузі в регіоні та їх поєднання з сильними сторонами у діяльності учасників регіонального туристичного ринку може призвести до досягнення найоптимальніших результатів.

Також важливо приділити увагу зовнішнім факторам, які помірно впливають на сферу та мають середню ймовірність реалізації. Створення позитивного іміджу та збільшення припливу туристів шляхом розширення видів туризму та умов для розвитку туристичного центру і розробка нового, якісного та конкурентоспроможного продукту.

Висновки до розділу 3

Отже, Путильщина не лише природно багата, але й насичена історією та культурним спадком, які можуть привернути туристів з усієї України. Багата історико-культурна спадщина, унікальні архітектурні та сакральні пам'ятки створюють потужну основу для розвитку туризму в регіоні. Вони привертають туристів, які бажають дізнатися більше про історію, культуру та традиції цього регіону. Культурно-історичні місця і об'єкти створюють можливості для організації тематичних турів, музейних екскурсій та фольклорних фестивалів, які призначені для задоволення інтересів та розваг туристів. Крім того, на сьогоднішній день використання пам'яток в туристській сфері є одним з найефективніших способів збереження історико-культурної спадщини.

На підставі SWOT-аналізу виявлено, що досліджуваний регіон володіє рядом сильних сторін і можливостей на ринку туристичних послуг в Україні. Туристична галузь є пріоритетним напрямком розвитку Путильської, Усть-Путильської та Селятинської ОТГ. Враховуючи сильні сторони даної території, такі як значні природно-рекреаційні ресурси, зацікавленість

громади у розвитку туризму та підтримку екологічного іміджу території, належну кількість трудових ресурсів, наявність достатньої кількості родючих та екологічно чистих сільськогосподарських земель, такі можливості сприятимуть підтримці існуючих та створенню нових підприємств і закладів туристичної галузі. Разом із передбачуваним підвищенням доходів населення та інтересом європейських споживачів до рекреаційних послуг України, це призведе до збільшення потоків туристів, що, в свою чергу, призведе до підвищення рівня зайнятості та рівня доходів населення у регіоні дослідження.

Серед населення України та Європи набуває популярності сільський, зелений, зимовий (гірськолижний), культурний та світоглядний туризм, що може бути вигідним для даної території. Адже регіон, на території якого знаходиться національний парк "Черемоський", який володіє пам'ятками історії та архітектури, культурною спадщиною та є одним із центрів традиційних ремесел в Україні може скористатися цими ресурсами.

Крім того, збільшення попиту на продукти харчування на глобальному ринку може привернути інвесторів в аграрний сектор, особливо на сільських територіях регіону. Це буде сприяти розвитку існуючих підприємств з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, а також секторів харчової та деревообробної промисловості.

Проте, низька якість водопостачання та відсутність належної каналізації в більшості населених пунктах регіону, значна експлуатаційна старість інженерно-технічних комунікацій, а також погана якість чи відсутність дорожнього покриття між населеними пунктами є частковою перешкодою у розвитку туристичної сфери.

Активність у залученні інвестицій та поліпшення бізнес-клімату сприятиме підприємницькій активності у громадах і, в певній мірі, призведе до вирішення проблем які перешкоджають розвитку туризму в регіоні.

Посилення підприємницької активності також може збільшитись завдяки зростанню популярності до сільського, зеленого, зимового, культурного та світоглядного туризму. Розвиток туристичного потенціалу та

підприємницької активності краю, оскільки наявний у регіоні рекреаційно-туристичний потенціал та підприємницька ініціатива надають широкі можливості для розвитку туризму, додатково сільські території теж мають великий потенціал для включення в економіку регіону рекреаційно-туристичної сфери.

Крім того, паралельно існують фактори, що спричиняють обмежене використання природного та історико-культурного потенціалу для розвитку туризму в регіоні. Передусім це відзначається недостатньою інформаційною підтримкою туристичної сфери, такою як відсутність туристичних центрів, відеореклами, та тематичних матеріалів і путівників.

РОЗДІЛ 4

РОЗРОБКА ВЛАСНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ

4.1 Розробка туру вихідного дня як способу популяризації рідного краю на туристичному ринку України

Тури вихідного дня – це один з видів автобусного туризму. Будучи економічним різновидом турів, доступним широким верствам населення, вони постійно розвиваються. До цих пір спостерігається тенденція до зростання їх шанувальників. Туристи все частіше віддають пріоритет автобусним турам вихідного дня - досить популярні 2-3-денні поїздки в екскурсійно-пізнавальних цілях. Це чудовий спосіб відпочинку, який дозволяє в короткий термін відірватися від офісної рутини, насолодитися новими враженнями, зарядитися енергією, не відволікаючись від робочих справ і при цьому витратити мінімум коштів. Такі тури часто проводяться в межах країни, де відвідування міст з багатою історією та мальовничих місцин подобається як дорослим, так і дітям. Обирають тури вихідного дня, орієнтуючись на свої особисті вподобання та бюджет, зазвичай за тиждень або навіть трохи раніше до їхнього початку. У поїздку важливо взяти з собою лише необхідні речі, аптечку і документи. Перевагами таких турів є:

- велика кількість нових вражень за короткий період часу може значно збагатити наше життя. Фахівці в галузі психології вказують на те, що навіть невелика зміна обстановки може надати додаткову енергію і сприяти більш продуктивній роботі у майбутньому.
- не потрібно оформляти офіційну відпустку для такої подорожі. Достатньо всього двох днів, щоб насолодитися поїздкою.
- невисока ціна;
- ви можете не брати валізу, коли вирушаєте в тур вихідного дня. Зазвичай туристичні поїздки передбачають наявність об'ємного багажу, що може бути не дуже зручним. У випадку з туром вихідного дня ситуація інша: вам не потрібно брати багато речей.

- маршрут, що охоплює найважливіші пам'ятки.

Щодо головного недоліку турів вихідного дня є те, що відразу після завершення подорожі слід повертатися на роботу, можливо, навіть безпосередньо з автобуса. Ще одним недоліком є проведення тривалого часу в автобусі, що викликає певний дискомфорт. Є можливість відпочити під час нічної поїздки, але це, безсумнівно, не так комфортно, як вдома. Також недоліками є велика інтенсивність змін, труднощі швидкої адаптації до нового клімату та середовища і те, що реально побачити лише кілька ключових пам'яток в країні чи регіоні через обмежений час.

Для популяризації рідного краю на туристичному ринку України, ми розробили тур вихідного дня. Даний пізнавальний тур «Файна Путильщина» ознайомить туристів з цим особливим регіоном, щедрим на гостинність і людську доброту.

Основні показники туру:

Протяжність маршруту: 337 км

Тривалість: 2 дні/1 ніч

Кількість туристів у групі: 15

Схема маршруту: кільцева

а) Головні об'єкти на маршруті:

1. Печера Довбуша (Додаток А)
2. Буковинські (Смугарські) водоспади (Додаток Б)
3. Скеля Кам'яна Багачка (Додаток В)
4. Водоспад Сучавський Гук (Додаток Г)
5. РЛС «Памір» (Додаток Д)
6. Сарата (Додаток Е)
7. Високогірне озеро «Гірське око». (Додаток К)

б) Цільова аудиторія:

1. туристи - шукачі нових вражень:

- a) особи віком від 14 до 60 років, які бажають відкрити для себе Путильщину і познайомитися з природно-ресурсним, історичним, рекреаційним, багатством цього краю. Обов'язковий супровід дітей дорослими;
 - b) особи, чий стан здоров'я не погіршується від автобусних переїздів та змін кліматичних умов;
 - c) шкільні, студентські групи;
 - d) працівники науково-дослідних установ.
2. ЗМІ;
 3. інвестори - шукачі можливостей;
 4. люди в духовному пошуку та люди в кризі тощо.

с) Розробка туру. Маршрут.

Програма туру вихідного дня розрахована на 1 ніч (2 дні), в якій об'єднані такі види туризму – пізнавальний, гірський.

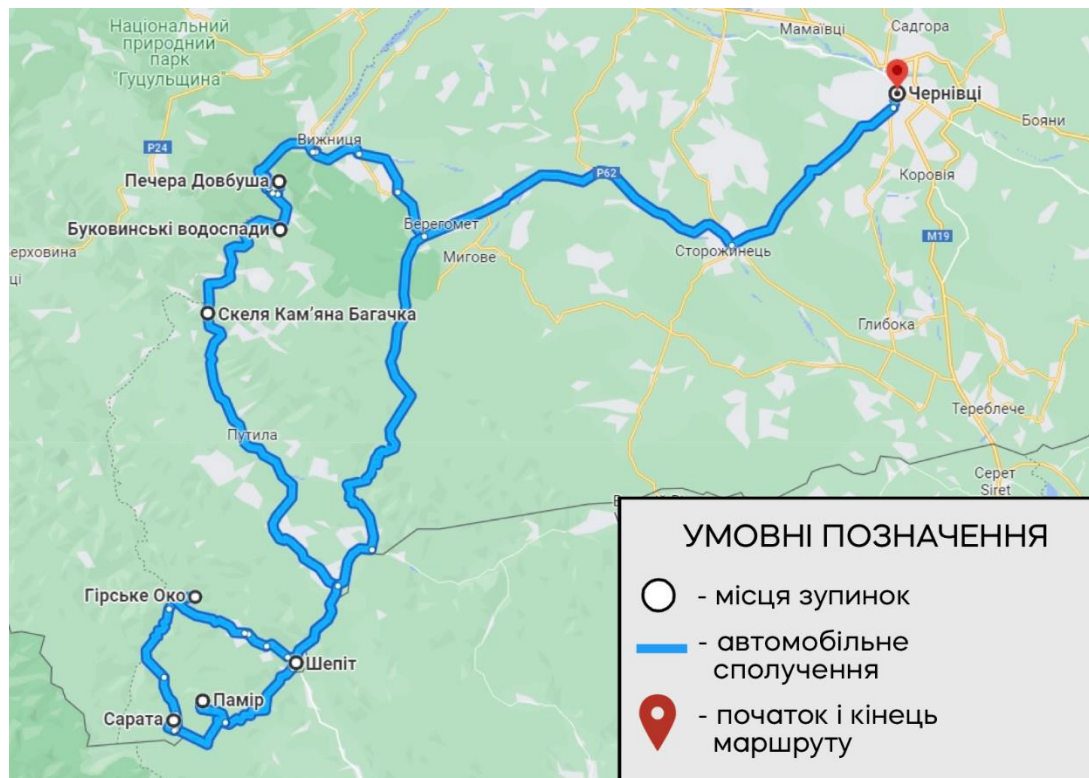

Рис. 4.1. Картосхема туристичного маршруту «Скарби Путильщини: магія карпатських вершин»

Програма туру вихідного дня «Скарби Путильщини: магія карпатських вершин»

День 1	<p>07:00 – загальний збір групи на автовокзалі Чернівців. Знайомство з гідом. Виїзд із Чернівців через Вашківці, Вижницю.</p> <p>09:00 – Прибуття групи туристів в с. Підзахаричі. Оглядово-пішохідна екскурсія до печери Довбуша.</p> <p>11:30-14:30 – Переїзд до села Розтоки. Пішохідна оглядова екскурсія до Буковинських (Смугарських) водоспадів. Вільний час.</p> <p>14:40 – Переїзд до гірського села Шепіт (Селятинська ОТГ). Їдемо через Путилу, Селятин. По дорозі – скеля Кам'яна Багачка.</p> <p>17:00 – приїзд в село Шепіт. Огляд водоспаду Сучавський Гук. Вільний час.</p> <p>21:00 – Вечеря. Заселяємось в готель «Садиба під Джогулом».</p> <p>Ночівля.</p>
День 2	<p>7:30-8:30 – Сніданок. Виселення з готелю.</p> <p>8:50 – виїзд на спеціальному транспорті на вершину гори Томнатик, на якій розміщена покинута база радянської протиповітряної оборони РЛС "Памір". Майстер-клас з приготування гуцульського бануша на природі. Вільний час.</p> <p>12:30 – З'їжджаємо з Томнатика через село Сарата, яке колись було великим центром лісозаготівлі. Тепер в селі діє невеличка ГЕС.</p> <p>14:20 – Продовження подорожі до високогірного озера Буковинське око. Вільний час.</p> <p>18:00 – Повернення в Шепіт. Збір і виїзд групи через перевал Шурдин, село Долішній Шепіт, Берегомет у Чернівці. В разі несприятливих погодніх умов можливе повернення в Чернівці через Путилу.</p> <p>22.00 – орієнтовне прибуття в Чернівці.</p>

Для реалізації запропонованого туру потрібно врахувати деякі додаткові аспекти:

- 1) сприятливі кліматично-погодні умови;
- 2) безперебійна робота всіх складових ланок туру;
- 3) вчасність як як основний принцип організації руху по маршруту.

У наведеній нами структурі туру зосереджено увагу на головній складовій туристично-рекреаційного потенціалу даного регіону, а саме – природних ресурсах. Даний тур вихідного дня «Скарби Путильщини: магія карпатських вершин» ознайомить туристів із неперевершеними карпатськими пейзажами, унікальними гірськими вершинами, і специфічними гірськими ландшафтами регіону.

4.2 Калькуляція туру «Скарби Путильщини: магія карпатських вершин»

Розрахунок вартості туру «Скарби Путильщини: магія карпатських вершин» проводився шляхом сумування всіх витрат. У таблиці 4.1 наведено інформацію про витрати, пов'язані з організацією цього туру.

Таблиця 4.1

Собівартість витрат туру вихідного дня

Складові туру	Загальні витрати	Витрати на особу (15 людей в групі)
Витрати на пальне Дистанція – 273 км	1625 грн (при витраті палива 10л/100км)	109 грн
Трансфер на спеціальному транспорті	8000 грн	534 грн
Зарплата водія та гіда, що супроводжують групу	4000 грн	267 грн
Проживання туристів (1 сніданок і 1 вечеря у вартості)	7500 грн	500 грн
Харчування на маршруті	1700 грн	114 грн

Проживання персоналу	1000 грн	67 грн
Амортизація	500 грн	34 грн
Інші витрати (майстер-клас з приготування бануша на природі)	2000 грн	134 грн
Загальна сума	26 325 грн	1759 грн

Загальна сума витрат, що представляє собою собівартість туристичного продукту, складає 26 325 гривень. При участі мінімум 15 осіб у турі, витрати на одну особу становлять 1759 гривень. Ця сума необхідна для розрахунку середньої вартості бронювання:

Таблиця 4.2

Складові цінового пакету

Складові ціни туру для клієнта	Вартість
Собівартість витрат	1759 грн
25% комісійних	439 грн
Загальна сума	2198 грн

Отже, щоб подорож була комерційно доцільною, то середня вартість туру для клієнта повинна складати – 2198 грн. За цієї умови одна така поїздка буде коштувати – від 32 970 грн (439 грн закладена комісія*15 туристів). Чистий заробіток з однієї такої поїздки становитиме – 6645 грн.

У вартість туру входить:

- проїзд автобусом згідно з маршрутом;
- проживання у готелі (в 2-х, 3-х місних номерах із зручностями)
- харчування;
- послуги водія та гіда,
- трансфер на спеціальних авто до туристичних об'єктів;
- майстер-клас з приготування бануша.

До вартості туру не входить:

- страхування

Таким чином, дана програма туру враховує такі основні складові, як проїзд автобусом згідно з маршрутом з урахуванням витрат на пальне, проживання у готелі, а також харчування, супровід водія та гіда, що забезпечують інформаційну та технічну підтримку, трансфер на спеціальних авто до туристичних об'єктів, забезпечуючи зручний перехід між локаціями, та доповнює додатковим культурно-гастрономічним елементом.

4.3 Проблеми та перспективи розвитку туристичної сфери в регіоні дослідження

Путильська, Усть-Путильська, Селятинська ОТГ – це регіон у Карпатах, край з чистим довкіллям, самобутніми особливостями та унікальною територією, яка має сполучення з Румунією. Тут розвинена деревообробна галузь та тваринництво, що робить регіон одним із центрів туризму в Буковині. Це край із столітніми звичаями, який поважає свою історію та спадщину. Це комфортна територія для молоді та ініціативних особистостей.

Даний регіон передусім асоціюється з Карпатами, де він розташований. Однак туристична галузь надає робочі місця лише обмеженій кількості мешканців громади, оскільки більшість робочих місць створюють сільськогосподарський та переробний сектори. Інші можливості зайнятості забезпечують роботою в бюджетній сфері, будівництві, торгівлі, а також самостійну діяльність у сфері малого бізнесу та індивідуальному сільськогосподарському виробництві.

На нашу думку, у перспективі, економічний профіль Путильщини визначатиметься за допомогою розвитку туристичної сфери, а також за участю в екологічному сільському господарстві та переробці сільськогосподарської продукції.

Аналіз показує наявність потенційних економічних можливостей у сфері туризму на основі різних аспектів. Зокрема, значний потенціал закладений у історико-культурному надбанні на даній території, що може привертати

туристів з пізнавальною метою або участю в подіях (пізнавальний туризм, подієвий туризм). Також привабливою є екологічно чиста та одночасно унікальна за своєю красою територія, що сприяє розвитку екотуризму та зеленого туризму. Крім того, унікальні ландшафти регіону створюють можливості для гірськолижного, спортивного та екстремального туризму.

Системними умовами розвитку туризму на Путильщині є встановлення однакових правил та неухильне дотримання природоохоронного законодавства для всіх учасників ринку, а також активне просування регіону як нового туристичного напрямку як в Україні, так і за її межами. Це має на меті значно підвищити впізнаваність території на ринку туристичних послуг.

Для економічного зростання території необхідно акцентувати увагу на розвитку малого і середнього бізнесу, який може функціонувати як обслуговуючий кластер туристичної сфери. Отже, пріоритетним завданням регіону є розбудова інфраструктури для підтримки туристичного сектору.

Також, успішний розвиток цього регіону як відомого місця відпочинку залежить від визначальних факторів, таких як створення нових рекреаційно-туристичних пропозицій для туристів з метою заповнення їхнього вільного часу та збільшення тривалості їхнього перебування на Путильщині.

На нашу думку, створення свого унікального туристичного продукту, який може стати елементом комплексного туристичного продукту України, націленого як на внутрішнього відвідувача, так і на закордонних туристів допоможе туризму стати важливою сферою економіки даного краю, де будуть створені нові робочі місця та збільшаться надходження до його бюджету.

Необхідно забезпечити співпрацю між власниками туристичних об'єктів та громадською адміністрацією для розвитку існуючих та створення нових туристичних продуктів. Передбачити створення туристичних маршрутів, розвиток музейної мережі, розвиток фестивального, етнографічного та релігійного туризму просування екстремальних видів туризму (наприклад, рафтинг, спелеотуризм, гірський туризм), розвиток гастрономічного туризму, будівництво нових об'єктів для прийому туристів: баз відпочинку та хостелів.

Важливо забезпечити підтримку розвитку зеленого туризму у регіоні. Сільський зелений туризм – це форма відпочинку у сільських, курортних або природоохоронних місцевостях, яка включає в себе користування належно облаштованими приватними садибами чи іншими місцями розміщення.

Здійснені практичні заходи щодо розвитку зеленого туризму в Україні вказують на те, що його найбільші перспективи простежуються на природоохоронних та курортних територіях, таких як Українські Карпати, гірло Дніпра, Дунайський біосферний заповідник та інші. Можливості зеленого туризму на Путильщині поки не були повністю використані, особливо в тих населених пунктах, які не безпосередньо прилягають до Карпат. Розвиток зеленого туризму слід підтримувати за допомогою навчання власників садиб та популяризації краю як курортної та привабливої для туристів екологічно чистої території.

Деякі вже існуючі приватні садиби гостинно приймають туристів і надають різноманітний набір послуг, таких як прогулянки, проживання, харчування, відпочинок, збирання грибів, відвідання музеїв, полювання, катання на лижах та санях, а також знайомство з традиціями та обрядами краю. За бажанням можна відпочити на березі Черемошу та відвідати цікаві пам'ятки та історичні місця. Найбільш активний розвиток сільського туризму спостерігається у селах Підзахаричі, Розтоки та в самій Путилі.

Ще однією з проблем щодо розвитку туризму в регіоні є низький рівень якості надання туристичних послуг, як у сфері пропонованих продуктів, так і у рівні обслуговування. Якість надання туристичних послуг визначає конкурентоспроможність їх як товарів та має важливий вплив на економічну ефективність туристичної галузі. Основне задоволення споживача від отримання послуги розглядається як споживча цінність, і це виражається у соціальній ефективності туризму.

Наразі Путильщина не є розкритим туристичним напрямком в Україні, й тим паче у світі. Отже, щоб залучити туристів, необхідно активно приступити до просування краю. Для цього важливо об'єднати зусилля всіх

учасників, які працюють у регіоні, разом із керівниками місцевої та обласної влади. Очевидно, що необхідно не лише просування окремих туристичних об'єктів та підприємств, яке зазвичай відбувається їхніми власниками, але і реклама самого регіону. Для досягнення цієї мети можна впровадити комплексний проект просування Путильщини, в межах якого передбачатимуться такі завдання:

- розробка концепції бренду краю як інструменту для підвищення її конкурентоспроможності;
- створення сучасного та привабливого візуального символу;
- розробка програми просування;
- розробка сайту або мобільного додатку;
- створення туристично-інформаційних центрів та агенцій з регіонального розвитку краю, та залучити їх до роботи;
- організувати туристичних, культурно-мистецьких, спортивних заходів на території Путильщини, які залучать більше туристів (наприклад фестиваль бринзи, музики).
- провести опитування серед туристів, які відвідали Путильщину, щоб дізнатися їхні враження та рекомендації щодо покращення туристичної сфери;
- організувати рекламну кампанію у соціальних мережах або залучити блогерів до популяризації регіону;
- розробити програму розвитку туризму на середньостроковий та довгостроковий період;
- наладити співпрацю як з органами місцевої влади, так і неурядовими, громадськими організаціями, іноземними партнерами, спілками, асоціаціями, освітніми установами та всіма іншими зацікавленими в реалізації спільних проєктів, націлених на покращення рівня життя та добробуту громадян;
- активізувати роботу на підтримку вівчарства та виробництва локальних традиційних продуктів на Путильщині.
- створити унікальний туристичний маршрут, який об'єднає найцікавіші туристичні об'єкти регіону;

- розробити спільні транскордонні маршрути в районах Ізворів, Ульми, Шепота і Руськи.

Розвиток регіону дослідження ускладнюється значною віддаленістю туристично-привабливих зон, що призводить до відчуття туристами відірваності від повсякденного життя краю. Ще однією проблемою є те, що сам регіон наразі не є звичним місцем для перебування туристів та гостей, в значній мірі це пов'язано з непристосованістю громадського простору до потреб туристів, а також організації масових заходів у сфері подієвого туризму. Тому, важливим аспектом є покращення комунікацій між населеними пунктами регіону та туристичними об'єктами.

Висновки до розділу 4

Отже, у ході дослідження нам вдалося розробити власний тур вихідного дня та передбачити потенційні прибутки в разі його успішної реалізації. Насичена програма туру є чутливою до сезонних змін у кліматі, і через досить складну програму може не викликати такий великий інтерес серед туристів середнього та старшого віку.

Програма туру «Скарби Путильщини: магія карпатських вершин» фокусує увагу на природних ресурсах регіону, які ідеально підходять через свої особливості для задоволення даного виду рекреації. Однак важливо приділити увагу проблемам, що впливають на туристичну індустрію та не тільки, і які ускладнюють зростання привабливості регіону серед відвідувачів.

Серед можливих заходів вирішення є поліпшення транспортного сполучення та стану доріг, утворення спеціального органу для управління туристичною сферою в регіоні, підтримка ініціатив приватних підприємців у сфері туристичного маркетингу, ефективна співпраця з туристичними суб'єктами та розвиток відповідної інфраструктури. Усі ці аспекти повинні стати ключовими завданнями стратегії розвитку регіону в наступні роки.

ВИСНОВКИ

Під час написання даної магістерської роботи, нам вдалося розглянути теоретичні основи дослідження формування туристичного іміджу в регіоні.

Отже, туристичний імідж - це сукупність емоційних та раціональних уявлень, що витікають з зіставлення всіх ознак території, власного досвіду та чуток, які впливають на створення певного образу. Якщо висловитись просто і дуже коротко, що таке імідж і навіщо він потрібен регіону, то виходить, що правильно сформований імідж, тільки при одній згадці назви регіону, викликає у туристів бажання терміново відвідати цю територію, а у інвесторів вкладати туди гроші у розвиток бізнесу.

Формування позитивного туристичного іміджу регіону залежить від різноманітних факторів, включаючи туристично-рекреаційні ресурси, кліматичні умови, політичні та соціально-економічні особливості, атмосферу та індивідуальне психологічне сприйняття туристів. Формування туристичного іміджу регіону значно визначається рядом чинників, таких як географічні та кліматичні особливості, наявність інноваційного потенціалу, розвинена інфраструктура, економічна та політична стабільність, рівень безпеки та культурний рівень населення, а також існування цікавих туристичних об'єктів та культурних пам'яток на території.

Щодо основних методів дослідження, що використовуються під час вивчення та аналізу туристичного іміджу DESTINAЦІЙ можна виділити історичний та описовий методи, узагальнення та систематизації, синтезу та комбінування частин туристичного маршруту, а також індукції та дедукції. Застосування методів статистичного аналізу та опитувань і SWOT-аналізу також було доречним для вивчення, розуміння та безпосередньо формування туристичного іміджу в регіоні дослідження .

У другому розділі роботи було розглянуто Путильщину як рекреаційно-туристичну територію та її можливості у туристичному розвитку. Для повноцінного формування туристичного іміджу регіону було досліджено основні туристично-рекреаційні ресурси.

Аналіз природно-рекреаційного потенціалу Путильщини підтверджує наявність різноманітних природних ресурсів на території регіону, однак не всі з них ефективно використовуються.

Популяризація регіону як туристичного напряму також базується на історико-культурних ресурсах, що мають значний потенціал для просування регіону та залучення туристів. Це дозволяє стверджувати, що етнокультурна спадщина регіону є потенційно привабливою. Адже, гуцульський етнос Путильщини зберігає свої традиції, звичаї та обряди, що мають свої корені ще у давнині. Також важливим при формуванні позитивного туристичного іміджу є використання особливостей менталітету місцевого населення, таких як гостинність, прагнення до свободи, творчість і співочість.

На основі туристичних ресурсів регіону було створено програму туру вихідного дня «Скарби Путильщини: магія карпатських вершин».

Здійснений SWOT-аналіз туристичного іміджу Путильщини показав, що регіон має значний туристичний потенціал, який до сьогодні залишається нерозкритим, переважно через те, що архітектурні та природні об'єкти не адаптовані до потреб туристів. Також важливо враховувати відсутність належної інфраструктури для організації масових подій, особливо в контексті недостатньої наявності громадських вбиралень. Для вирішення цієї проблеми потрібне впровадження проектів, які охоплюватимуть реконструкцію основних пам'яток та облаштування громадських місць для проведення масових заходів.

Туристичні продукти, подібно до всіх інших, мають бути доступними споживачеві для успішного використання. Отже, важливо впроваджувати різноманітні транспортні зв'язки між туристичною зоною та населеними пунктами, а також покращити зручність перебування гостей та туристів у регіоні шляхом розвитку дорожньої залізничної та місцевої інфраструктури.

Також, недостатня кількість закладів громадського харчування, особливо, поруч з туристично привабливими об'єктами, є однією з проблем, яка ускладнює адаптацію регіону до потреб туристів.

Таким чином, даний регіон має всі можливості зайняти гідне місце на туристичному ринку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арбузова Ю.В. Особливості формування туристичного іміджу регіону. // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві, 2016, вип. 1(12). С. 41-49.
2. Беленький П. Дослідження проблем конкурентоспроможності // Вісник НАН України. 2007. № 5. С. 8–18.
3. Богдан Н. М., Сідельник В.В. Туристичний імідж регіону як інструмент управління його інвестиційною привабливістю. // Бізнес Інформ. 2019. № 3. С. 102-107. Бібліогр.: с. 106—107.
4. Бриль К. Г. Проблеми управління туристичними центрами під впливом макроекономічних процесів [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_em/2010_7_1/15.pdf
5. Буковина інфо: Туристична інформація про Буковину та Чернівці. Путильщина [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://buktour.icu/bukovyna/buk-reg/vyzhnytskyi/putyla/111-putylskyi-raion.html>
6. Голод А.П., Мисяк О.М. Етнічний туризм у Карпатському регіоні: структурні особливості та проблеми розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. 2015. Вип. 15. Ч. 1. С. 86.
7. Гуцули. Карпатська спадщина. URL: <http://carpathian-heritage.org.ua/ua/hutsuly> (дата звернення: 12.07.2012).
8. Державне агентство України з туризму і курортів. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua>.
9. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2004. 192 с.
10. Емельянова Н.А., Чугунова О.А. Імідж туристичного регіону. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://geoecko.mrsu./2012-1/PDF/Emelyanova.pdf>.

11. Ємчук Т.В., Арпуль О.В. Сільський туризм як форма стимулювання розвитку сільських територій Українських Карпат (на прикладі Путильського району Чернівецької області) // Географія та туризм. 2014. Вип. 28. С. 140-147. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2014_28_22
12. Заліско Ю. Ю., Садовник О.В., Бучко Ж.І. Оцінка послуг екотуристської та екстремальної діяльності в Чернівецькій області // Регіон-2009: суспільно-географічні аспекти. Мат. конф. Харків, 2010. С. 235-237.
13. Заячківська Г.А. Туристичний імідж країни: суть та проблеми формування // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2011. № 3. С. 8.
14. Зубик О. Імідж України: погляд із-за меж [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://experts.in.ua/baza/analitic/index.php>
15. Ігнатенко М. Г. Путильський район // Географічна енциклопедія України : [у 3 т.] / редкол.: О.М. Маринич (відповід. ред.) та ін. Київ : ДП «Всеукраїнське державне спеціалізоване видавництво „Українська енциклопедія“ імені М. П. Бажана», 1993. Т.3 : П-Я. 480 с. С. 107-108.
16. Історико-краєзнавчий портрет Чернівецької області. Путильський район, історія // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bukportret.info/putilskiy-rayon/putila/istoriya-putila/>
17. Киналь О. Ландшафтно-кліматичне різноманіття гірських регіонів Чернівецької області / О. Киналь // Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наукових праць. Вип. 304: Географія. – Чернівці: Рута, 2006. – С. 158 - 178.
18. Комліченко О.О., Ротань Н.В. Формування та оцінка економічного потенціалу туристичної галузі регіону // Вісник Одеського національного університету. 2014. Том 19. Вип.2/4. С.178-182
19. Комплексна програма розвитку туризму в Чернівецькій області на 2021-2023 роки // [Електронний ресурс]. Режим доступу:

- <https://bukoda.gov.ua/storage/app/sites/23/Prohramy/Dep-reg/kompleksna-prohrama-rozvytku-turyzmu-v-chernivetskiy-oblasti-na-2021-2023-roky.pdf>
20. Кужняр В. Процес формування іміджу території та його вплив на цільові ринки. 2011. № 5 (79) вересень-жовтень. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/Grani/2011_5/23.pdf.
21. Лобанова В.А., Бунтова Н.В. Використання сучасної концепції іміджу підприємств при формуванні туризму та готельно-ресторанного бізнесу // Економічний часопис–XXI. 2012. № 7-8. С. 64–67.
22. Люблю тебе, Гуцульщино: Навчально-методичний посібник/ За ред. П.В.Лосюка, А.Г.Григорюку Косів : Писаний Камінь, 2012. 396 с.
23. Мельниченко С. В. Брендинг у туристичному бізнесі: теоретичні аспекти / Туризм в умовах глобалізації: особливості та перспективи розвитку: монографія / під ред. д-ра екон. наук, проф. Кизима М. О. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2012. 472 с.
24. Мисяк О.М., Голод А.П. Підходи до оцінки етнотуристичного потенціалу території // Сучасні тенденції розвитку туризму : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 10 листопада 2016 року). Миколаїв, 2016. Ч. 2. С. 94–96.
25. Національний природний парк "Черемоський". URL: <https://cheremoskyi-park.in.ua/> (дата звернення: 15.10.2023).
26. Офіційний сайт Всесвітньої туристської організації // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org>
27. Путиля туристична. Офіційний сайт Путильського району, туризм, гуцульські традиції // URL: <https://web.archive.org/web/20070317100257/http://putyla.cv.ua/> (дата звернення: 08.02.2012).
28. Путильська сільська територіальна громада // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://putylska-gromada.gov.ua/>

29. Путильський район : [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%83%D1%82%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD
30. Романів О. Я., Бура І.В. Можливості використання етнокультурної спадщини для формуванні позитивного туристичного іміджу Рівненщини // Вісник інституту педагогічної освіти. Серія географічна. Випуск 1(2012): Матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції «Еко- і агротуризм: перспективи розвитку на регіональному та локальному рівнях»; м. Рівне, Україна, 29-30 березня 2012 р. / Редкол. : А. С. Дем'янчук (голов. ред.) та ін. Рівне, 2012. С. 248-254.
31. Селятинська територіальна громада // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://selyatynska-gromada.gov.ua/selyatin-17-13-23-29-05-2018/>
32. Стельмах О. А., Смикова М.О. Чинники, що впливають на формування туристичного іміджу регіону // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". 2014. № 11. С. 430-435. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2014_11_67.
33. Стрижак Ю.С. Екскурсійна діяльність як фактор формування іміджу DESTINATION : кваліф. робота на здобуття кваліфікації бакалавра зі спец. 242 «Туризм». Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. 95 с.
34. Туристичний імідж регіону : монографія / за ред. А. Ю. Парфіненка. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 312 с.
35. Україна Інкогніта // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainaincognita.com/>

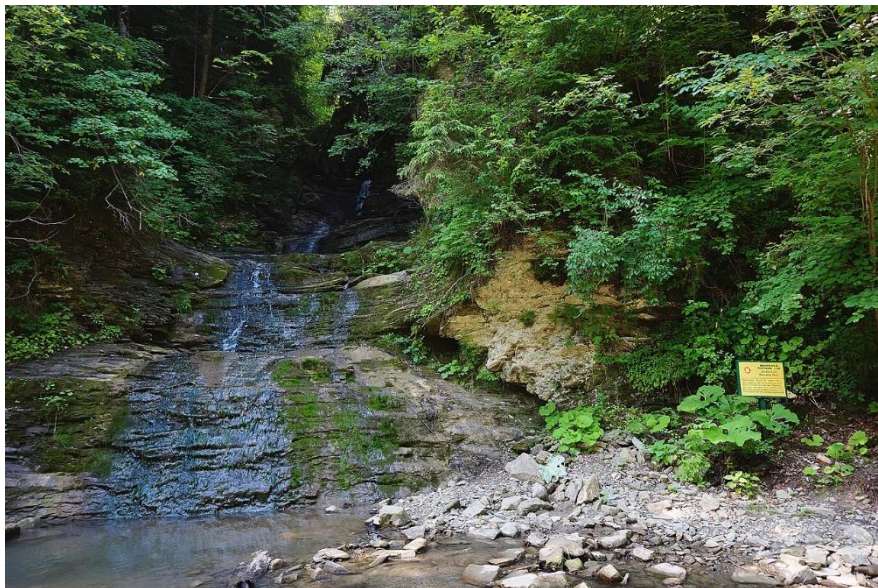
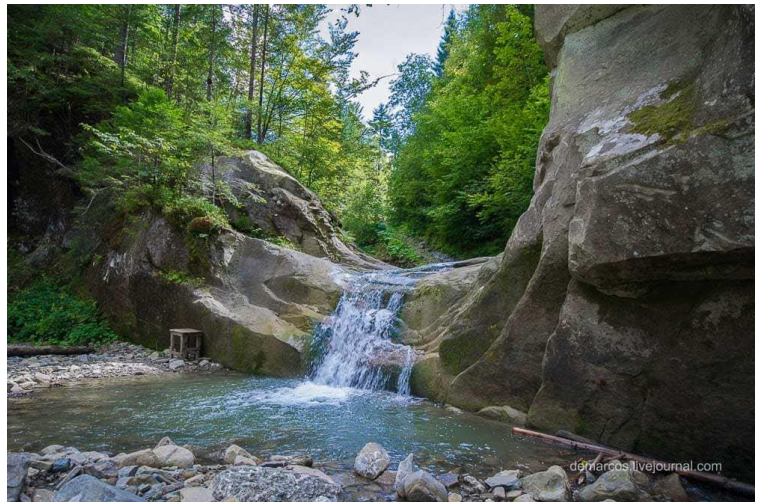
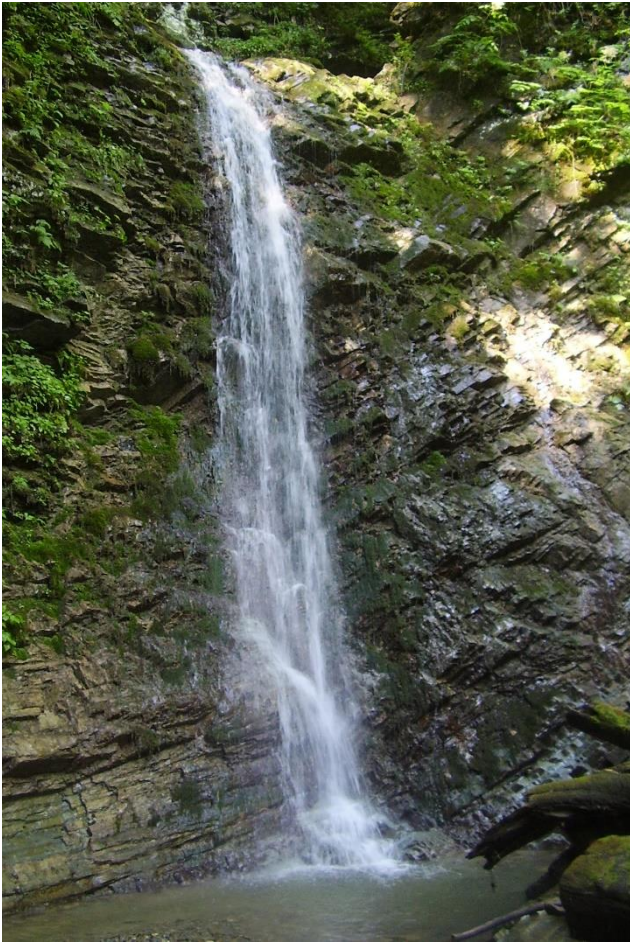
36. Уліганець С.І., Басюк Д.І., Мельник Л.В. Значення туристичного іміджу для розвитку Закарпатської області [Текст] //Географія та туризм. Київ : ЛГТ, 2013. Вип 24. С. 162-172.
37. Усть-Путильська територіальна громада // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ustputylska-gromada.gov.ua/>
38. A practical guide to Tourism Destination Management. – Madrid : UNWTO, 2007. – 162 p
39. Blanke J. World Economic Forum The Travel & Tourism Competitiveness Report 2011/J. Blanke, T. Chiesa//World Economic Forum. 2011. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.weforum.org/ttcr.
40. Crouch G.I. Modelling destination competitiveness. A Survey and Analysis of the Impact of Competitiveness Attributes. [Електронний ресурс]. Режим доступу: info@crctourism.com.au.
41. Jones J. Ph. How to Use Advertising to Build Strong Brands. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Inc. 1999. 408 p.
42. Larionova A. A. et al. Formation of tourist image of the region. Mediterranean Journal of Social Sciences. [S.l.] 2015. Vol. 6, № 3 S5. P. 261. URL: <http://www.mcser.org/journal/index.php/mjss/article/view/6779>
43. Pizam A., Milman A. The Social Impacts of Tourism. UNEP. Industry and Environment. 1984. Vol. 7, №. 1. P. 11-14.

ДОДАТКИ

Печера Довбуша

Буковинські (Смугарські) водоспади

Склея Кам'яна Багачка

Водоспад Сучавський Гук

РЛС «Памір»

Хутір Сарата

Високогірне озеро «Гірське око»

